

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDDUN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FRITHIOF HELLBERG
FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

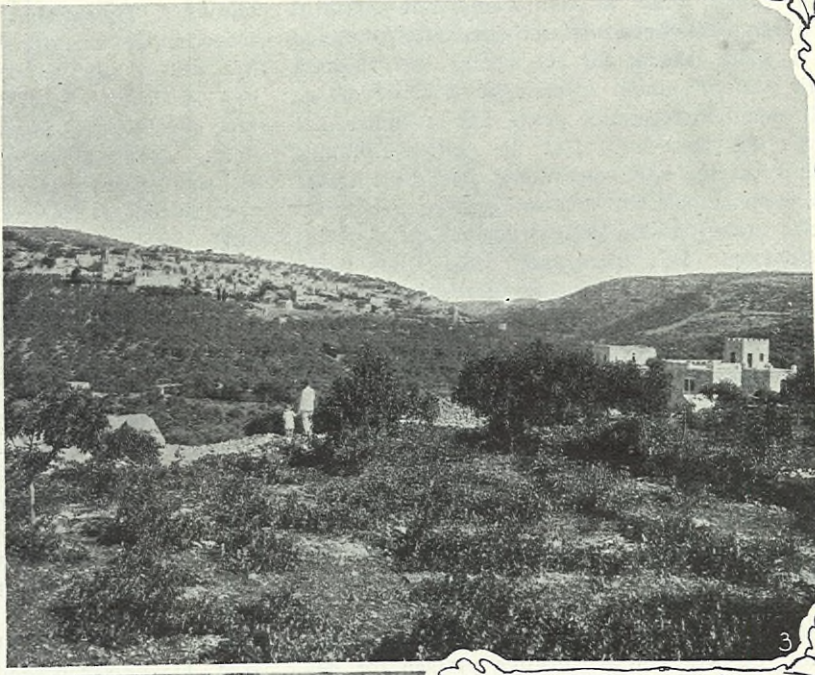
På svensk jord vid Betlehem.

Den ena af våra bilder återger ett rundkulligt landskap, som ligger likt ett grönt och stelnadt haf under Judéens molnlösa himmel. Kullarna äro klädda med lågväxt skog, blågröna olivträd med litet dammiga kronor, några fikonsträd och vinstockar. Längst bort, på krönet af en kulle ligger byn Betdjala med sina små hvita hus, till höger, närmare förgrunden, reser sig en hvit byggnad i den typiska österländska stilen öfver den låga skogen. På bilden bred-

har han för helt kort tid sedan fått ett eget hem åt sig och de sina.

Iduns läsare ha genom doktorinnan Elsa Ribbings liffulla penna då och då fått en inblick i det lif, som den svenska familjen lever därute i det främmande landet, fått följa dess växlande öden i solsken och skugga. De veta också, att doktor Ribbing genom föreningens försorg för något år sedan kunnat inreda ett präktigt sjukhem och klinik för de infödda inne i själfva Betlehem. Nu står därtill

vid få vi en tydligare föreställning om byggnadens yttre, och se! — öfver förstugubron är den svenska flaggan hissad, ty här äro vi på svensk jord, och det är i dag kung Gustafs födelsedag.

Jerusalemsföreningen äger detta stycke jord och där står nu uppförd en bostad åt den svenske läkaren, doktor Gustaf Ribbing. Efter att sedan sex år ha arbetat därute bland araberna och beduinerna, som nu bo i det Heliga landet och vandra på Betlehems gator,

1. D:R GUSTAF RIBBING OCH FRU ELSA RIBBING MED DERAS TRE BARN DAG, SIV OCH BOAS SAMT TVÅ SJUKSKÖTERS KOR. 2. DEN NYUPPFÖRDA DOKTORSBOSTADEN. 3. LANDSKAPET VID BETLEHEM MED DOKTORSBOSTADEN TILL HÖGER SAMT BYN BETDJALA I FONDEN. 4. EN GRUPP INFÖDINGAR I EN OLIVLUND PÅ VÄGEN TILL BYN BETDJALA. 5. DAG OCH SIV LEKA BRÖLLOP

läkarhemmet färdigt på egen tomt, utvald på en af de vackraste punkterna i trakten, och familjen har kunnat flytta från sin obekväma bostad i Betlehem till det egna hemmet.

Doktor Ribbing och hans hustru ha bägge fått arbeta med egna händer på sin bostad, doktor Ribbing genom att uppgöra alla detaljritningar och öfvervaka i smått och stort de infödda arbetarna, doktorinnan genom att själf måla hela huset invändigt. Det är byggdt på orientaliskt vis

kring en stor vattencistern, där regnvattnet — det enda man har tillgång på — uppsamlas. Omkring denna ligga sofrummen i en undervåning, som icke synes å bilden, enär huset, som uppförts på en stark sluttning, är en våning högre å motsatta sidan. I öfvervåningen ligga mottagningsrum, matsal, förmak och kök. Det platta taket är, då aftonen svalkas, en behaglig tillflyktsort, som den varit sedan hus började byggas i Palestina. Hettan kan nämligen under sommaren vara besvärlig nog, men särskildt äro de tider, då ökenvinden blåser, pröfvande för krafter och humör. Vintrarna räknas som den tid, som man bör använda att repa sig på, och det trots att man under månader får lefva i en rumstemperatur af omkring 10 grader. Eldning förekommer ej.

I en sådan miljö verka nu den svenska läkarfamiljen. Det är något af korsfararsinne, som drifver till sådana handlingar, men huru mycket mildare och modigare än de gamles härtåg är icke detta sätt att genom goda gärningar eröfra det Heliga landet kring Jerusalem! Ganska isolerad ligger denna lilla fridfulla oas, det enda svenska umgänge, som finnes i närheten, tillhör den svensk-amerikanska kolonien vid Jerusalem. Européer är här annars godt om, engelsmän, tyskar och fransmän. Betlehem har en tysk protestantisk kyrka, katolikerna bedrifva också en intensiv verksamhet, mycket till hinder för dem, som söka ge de infödda något mer af kristen lära än blott tomma ceremonier.

Men om umgänget med landsmän är ringa, desto närmare är beröringen med de infödda. I doktor Ribbings väntrum sitta de i stora skaror, ståtliga män, som se ut som konungar från öknen och likväl äro stungna af tuberkulosen, slöa mödrar med små barn, från hvilka de ej ens idas jaga bort flugorna, som betäcka deras ansikten, offer för den förhärjande egyptiska ögonsjukdomen, och många andra, som vänta hjälp af den främmande doktorn. Och från stråkvägen mellan byarna vika törstande in i stora skaror för att begära den "bägare kallt vatten" bibeln tillmätt så stor betydelse, och som i Österlandet också har ett helt annat värde än hos oss. Det är doktor Ribbings lille fyraåriga son, som blifvit utsedd att hjälpa sin mamma och sin svenska jungfru genom att räcka araberna den kalla drycken i ett särskildt vattenstop. Det uppdraget utför lille Boas, som behärskar arabiska språket så mycket en fyra-åring behöfver, med stort nit. Han har också blifvit arabernas särskilda stolthet och gunstling, och de kalla honom utan vidare "arabernas son". När han har ledigt från sitt ämbete älskar han att traska omkring med den arabiske betjäntgossen "Fellah", som ger honom talöfningar i landets språk, eller får han som på vår fotografi promenera vid sin fars hand bland olivlundarna. Icke långt från Betlehem visas det fält, där lille Boas' gammaltestamentlige namne fann Ruth, främlingen, som blef hans hustru, och man tror sig så godt som säker på att det är verkliga platsen för den tilldragelse, som bibeln så poetiskt beskriver.

Man förstår lätt, att det lif den Ribbingska familjen lefver därute är verksamt och fullt af kräfvande plikter, det folk bland hvilket den vistas tränger ju hårdt både till läkedom och upplysning. Det är dock icke så lätt att inverka på araberna, männen äro förslöade af okunnighet och traditionell sysslolöshet, kvinnorna af ofrihet och tungt arbete.

För en läkarfamilj erbjuda sig emellertid mer än för andra osökta tillfällen att vinna de inföddes förtroende och tacksamhet och så småningom finna vägen att tala till deras hjärtan.

Doktorinnan Ribbing har i höst, för första gången under de sex åren, lämnat sitt hem och

den lilla krets, där hon är medelpunkten, för att besöka sina anförvanter i Sverige, och det är genom hennes tillmötesgående vi kunna visa dagens bilder. När detta läses, är hon åter på väg mot söder för att efter fjorton dagars resa vara i sitt nya hemland, som hon vuxit fast vid och lärt sig älska, trots allt hvad det gifvit af pröfning och arbete. Hennes svenska trotjänarinna har under tiden vårdat hemmet, såsom hon är van att göra de tider doktorinnan Ribbing vistas i Jerusalem, där de båda äldsta barnen gå i en tysk skola. Hvarje vecka under skoltiden färdas doktorinnan den historiska vägen mellan Jerusalem, "den högtbelägna staden", och Betlehem för att sålunda dela sig jämnt mellan dem, för hvilka hennes närvaro är hjälp och glädje.

Det är en modig och rik lifsgärning de två makarna för sin öfvertygelses skull utföra i det Heliga landet, och hur modig och hur rik få väl vi, som endast höra hvad de själfva berätta om sitt lif därnere, nog ändå aldrig veta.

E. —ER.

Till kamp mot svälten!

DAGLIGEN inströmma nu gåfvor med anledning af vår vädjan för de nödlidandes räkning. En gifvare lofvar att "försöka sända litet mera snarast", en annan tänker särskildt på de svältande små barnen. Flere gifvare från landsorten ledsaga sin gåfva med ett ädelmodigt "till hufvudstadens hungrande", ehuru det som bekant är vår afsikt att de värst hemsökta platserna i landsorten äfven skola få del af de inkomna medlen. Äfven barnen ha varit med bland gifvarna, men vi skulle vilja att ännu många flera små följde exemplet af 3 små svenska flickor i Tyskland, som tömde sina bössor för att kunna skicka till de små fattiga barnen i Stockholm. En dam sände oss förtroendefullt en större summa penningar med bön att vi ville betala en medföljande räkning hos en firma i Stockholm; resten, ungefär hälften af beloppet, finga vi sedan lämna till vår fond. Äfven gåfvor in natura ha influit, t. ex. ett parti barnvantar och mössor från systrarna Grundström i Torsby, hvilken gåfva slummen tagit emot med tacksamhet. Från flere håll ha vi mottagit ett erkännande för Iduns initiativ, som gläder oss som bevis på att man gärna ser de nödlidande hulpna.

Vi börja i dag en redovisning för de hittills inkomna beloppen, visande på en totalsumma af 1,400 kr., men måste samtidigt tillstå, att vi nu stå lika tomhändta och lika ifrigt väntande som på uppropets första dag. Då de inkomna bidragen började brädda det första tusentalets mått, måste vi nämligen med de svältande så att säga utanför dörrarna tänka på att snarast dela ut hvad vi för deras räkning tagit emot.

Och så den 1 oktober ringde biskop Löngren, diakonissverksamhetens chef, upp till oss i telefon och bekräftade våra farhågor att just kvartalsskiftet är en kritisk tid, då hjälp mera än förut är af nöden. Vi voro glada att genast kunna lämna en summa af 600 kr. i hans händer och samtidigt sända samma belopp till slumexpeditionen, men ändå vemodiga öfver att veta, att dessa få hundraden skulle förbrukas så fort och vara slut, innan den största nöden började! Ty vintern och kölden äro alltid den fattiges svåraste fiender, huru mycket mera nu, då tillståndet är värre än någonsin.

På femtio platser verka diakonissor, och äfven om icke alla behöfva extra hjälp, hur litet i alla fall att dela ut! Slumsystrarna ha äfven stationer fördelade öfver hela landet

och infordra just nu i dessa dagar rapporter från dem alla. Redan veta de dock genom meddelande från slumsystrarna, att eländet är särskildt afskräckande uppe vid Malmberget, och dit kommer en del af den insamlade summan att gå. Bland textilarbeterskorna i Norrköping, som länge gått utan arbete, finnas också många hungrande och husvilla, som slumsystrarna icke kunna hjälpa, om vi ej skaffa dem mera penningar! På Stockholms del kommer ett par hundra kronor, hvilka användas till bespisning på de två slumstationer, hvilka omtalades i artikeln "Om de bara visste!"

— Men vi skulle kunna göra af med tusentals kronor endast här i Stockholm! sade slumexpeditionens kassör. Kvinnor, som aldrig i sitt lif förr begärt en allmosa, stå nu bedjande i våra trappor.

Vi kunna alltså, samtidigt med att vi uttrycka vår glädje öfver hvad som blifvit gjordt, blott ånyo lägga våra läsare, små och stora, med ringa eller rika tillgångar på hjärtat: Gif och gif mera, gif så mycket ni kan! Sänd in per postanvisning till Idun det belopp ni vill ge, eller om ni möter någon af alla dem, som öfver hela landet välvilligt åtagit sig att söka samla in på våra teckningslistor, så var icke afvisande, utan teckna den summa ni kan afstå.

RED. AF IDUN.

*

A. Hbg 10: —. B. H—bg 10: —. Maria H. 10: —. A. K. 15: —. A. K. 2: —. Sandell, Lav Kay, 5: —. Rosorna, stora och små, Djursholm, 100: —. J. B. 50: —. E. Rn 10: —. Till fattiga barn, Hälsingborg, 5: —. Till de oskyldigt lidande, Sthlm, 10: —. Dina S—g, Sthlm, 3: —. A. L. 5: —. Fr H—g 10: —. Geijendal, Carolina H., Kil, 5: —. Alma Nilsson, Visby, Hästgat., 5: —. Till kamp mot svälten 5: —. Till de nödlidande, Vaxholm, 7: —. Martin S:m, Vara, 25: —. A. B. C. D., Sköfde, 23: 90. Bünger, Alfvesta, 10: —. M. Sandberg, Strålsnäs, Ekeby, 10: —. Margit & Gurli, Eskilstuna, 10: —. Fru Lilly Evers, Borås, 10: —. H. Bergvall, Mölndal, 10: —. B. F. & A. F., Strängnäs, 10: —. Fru Hulda Werner, Motala, 10: —. Fru Joh. A. Andersson, Linköping, Nygat., 15: —. Anna W—m, Sthlm, 10: —. Hasse, Hörby, 20: —. S—a 5: —. K—a 5: —. G. L., Sthlm, 10: —. Syster, Örebro, 3: —. Sandberg, Kalmar, Strömgat., 1: 50. Hanna Persson, Lund, 2: —. Anna Malmberg, Sölvesborg, 3: —. L—t, Nyköping, 3: —. Elsa & Curt, Skärkind, 5: —. S. & André, Uppsala, Järnbrogat., 5: —. G. Orlandson, Moheda, 5: —. Irmelin, Höganäs, 5: —. J. N., Kisa, 5: —. Carolina Löwenberg, Filipstad, 10: —. H. S., Uppsala, 10: —. G. & H. W., Sthlm, 50: —. L. N., Sthlm, 5: —. Fru E. Lindskog, Sandviken, 45: 15. Lilly Roman, Staffanstorps, 5: —. B. L., Varberg, 1: —. Hilda H., Tösse, 2: —. A. Mellander, Oskarshamn, 3: —. A. Schenson, Skönnerud, 3: —. E—n, Degerberga, 5: —. Fru Friang, Arlöf, 5: —. Elin, Höganäs, 10: —. Okänd, Mariefred, 10: —. Agr. Söm. & Sbg, Ramsele, 15: —. Fru Math. Andrén, Tomelilla, 25: —. L. N. E. T. A. B. & A. N., Skarbjärke, 4: —. B. & L., Nya Lerdala, 5: —. M. k. prenumerant, Filipstad, 5: —. Systrarna Grundström, Torsby, 5: —. A. & H. Fisk, Ljusne, 15: —. Till de hungrande, Sköfde, 20: —. Fru L. Bagge, Åby, Thorshag, 41: 60. John Andersson, Uddebo, 10: —. Einar, Karlskrona, 50: —. Aug. Magnusson, Degerberga, 5: —. Anna Schwartz, Alfva, Nyhem, 5: —. A. Lindberg & M. Widén, Sefle, 5: —. Lilla Inga, Uddevalla, 10: —. Em. Lindblad & Gerda Ihrén, Varberg, 20: —. Anne-Marie, Ingeborg & Thorborg, Hamburg, 6: —. M. S., Köping, 5: —. Onämnd, Laholm, 10: —. A. H., Skpg., 25: —. Emelie Dj—m, Karlshamn, 50: —. J. E. 10: —. Lisa Bolin, Stenkyrka, 3: —. Mångårig prenumerant, Flyinge, 5: —. Emma Svensson, Brunnby, 5: —. "Gifvare", Varberg, 5: —. Aurora & Anna Lyckholm, Näs, 15: —. Elem.:skolan för flickor, Enköping, 16: 05. Fru Maria Helsing, Hofva, 40: —. V. Qdt, Söderfors, 150: —. "E", Eksjö, 15: —. E. V. M., Hedemora, 10: —. Märta & Doris Landahl, Härleby, 5: —. I-e, Skattskär, 5: —. C. M., Hemse (Gottland), 5: —. A. W., Köpmansholmen, 20: —. L. K., Ronneby 10: —. E. Theorell, Falun, 10: —. Hilma Andersson, Uppsala, Börje, 15: —. Barnvän, Tolg, 4: —. Tgf & Tfn, Kbk, 10: —. Lär. Elin Herlitz, Roma Kloster, Halla, 15: —. S. Hjertén, Simrishamn, (Lista n:r 74) 31: —. Lovisa Persson, Hofva, 5: —. Edla Bergsten, Hofva, 2: —. E. Wr. 10: —. E. H. 20: —. B. 5: —. E. W. 5: —. Sandell 1: —. H. & O. L. 20: —. Summa 1,461: 20.

(Forts.)

<p>Begär alltid</p> <p>Granit-omaljerade</p> <p>KOCKUMS KOKKÄRL</p>	<p>Gifvfria och syrefasta.</p> <p>Prisbilliga.</p> <p>Fås på begäran öfver-</p> <p>allt i hela världen.</p>	<p>KALMAR ÅNGKVARNS A.-B:s tillverkade af utsökt råvara på tidsen</p> <p>Hafregryn & Sundhetsmjöl ligaste sätt, äro nutidens förnämsta.</p> <p>SVEA Finnes hos hvarje väl sorterad speceri-</p> <p>Prisbelönda med högsta utmärkelser. handlare i riket.</p>
---	---	---

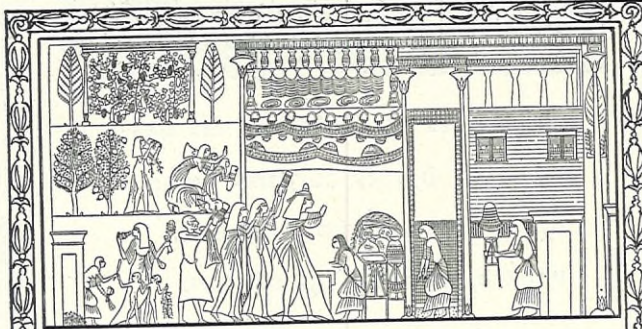
BONINGSRUMMETS ARKITEKTUR OCH HEMLIFVET. STÄMNINGSBILDER FRÅN SKILDA TIDER

FÖR IDUN AF JACOB RHODIN

VÄRDEN OM det oss anförtrorda lifvet ger upphof till hemmet. Därför är hemmet så gammalt som mänskligheten. I och med människobonings utveckling tog människobonings form och gestaltning. Rörande hemmet och hemlifvets former hos de urgamla folken, mänsklighetens ättfäder, känna vi dock ganska litet, dels emedan deras lif till större delen lefdes utomhus, dels emedan de åt oss efterlämnat långt flera minnesmärken i ord och verklighet af de dödas boningar och dessas inredning än af de lefvandes. I Odysseen har skalden dock målande skildrat hvad som för oss är det väsentliga i hemmets yttre gestaltning, nämligen dess egenskap att vara: "under tak en härd". Och konstnären har skänkt oss bilder från den grekisk-romerska kulturens hemlif, som med fantasiens

hjälp utforma anblicken däraf till ett lefvande helt.

Ännu bättre kunna vi lära känna medeltiden, i synnerhet ha kunga- och kejsarhofven lockat skildrarna och eggat deras fantasi, talrika afbildningar och bevarade minnesmärken fullständiga dock vår uppfattning af äfven de mindre upphöjdas hemlif. Från renässansen få vi jämföra de stores också i ord och bild göra bekantskap med borgarnas lif; målande, om och drastiskt skildras det af vår store renässanceskald Stjernhjelm. De här i afbildning sammanförda 8 konstverken och nedan följande textutdrag komplettera hvarandra för att gifva trogna tidsbilder från de här nämnda epokerna. De äro dokument, hvart från sin tid, så att säga, ögonvittens skildringar af hemlifvets gestaltning

EGYPTEN

under dessa af väldiga tidrymder åtskilda skeden i det mänskliga kulturlifvet. Endast för de två första har det icke lyckats författaren att finna någon passande skildring från samma tid, utan texten utgör här endast en tolkning af bildens innehåll.

1. **Egypten.** (Tolkning af bilden.)

Det är ett landthus från den adertonde dynastiens tid, som ofvanstående Thebanska väggmålning framställer, icke i dess egenskap af praktboning, men som skådeplatsen för en familjefest. I den öppna hallen framför huset äro vinkrusen och rätterna framställda på löfklädda bord, talrika krus, bröd och skålar ligga ännu förvarade bredvid, dolda för de just inträdande gästerna genom ett förhänge. Under det dessa ännu hälsa på sina värdar, frambäres redan ett vinkrus med sin stickade hufva; i bakgrunden synas två tjänarinnor, som redan hafva passat på att släcka sin törst.

2. **Assyrien.** (Tolkning af bilden.)

Reliefen framställer Assurbanipal, som nyss återvändt till Ninive efter att hafva underkuffat upproret i södern: han hvilat på en bänk, med en af sina gemåler njutande af en festmåltid, som han låtit servera sig i sin harems-trädgård, omgifven af palmer och blommor, vid ljudet af harpor och fågelsång.

3. **Grekland.** (Ur Odysseen.)

Sägande detta förut han gick och efter hon följde.
När i palatset det höga tillsamman med gästen han inträdt,
lansen han bar, han vid en högrest pelare ställde,
in i en glänsande häck, där ett flertal sådana stodo,
lansar, som fordom Odyssevs fört, ståndaktige hjälten.
Sedan gudinnan han bjöd en pryddig länstol med mattor

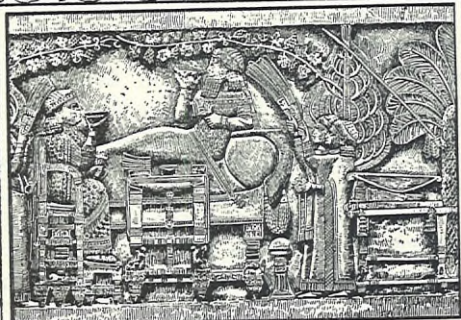
MEDELTIDEN

MEDELTIDEN

RENÄSSANCEN

ASSYRIEN

GREKLAND

ROM

KALLOR FÖR ILLUSTRATIONERNA:

Fig. 1. Erman; Agypten. s. 250. Fig. 2. Perrot et Chipiez; L'art dans l'antiquité, Assyrie. s. 107. Fig. 3. Havard; L'art dans la maison. s. 324. Fig. 4. Reinach; Repertoire de la Statuaire. s. 51, n:o 340. Fig. 5. Gerard de Nevers, titelplanschen. Fig. 6. Parmentier; Album historique. II s. 26. Fig. 7. Parmentier; Album historique. III s. 240. Fig. 8. Parmentier; Album historique. III s. 124.

RENÄSSANCEN

KALLOR FÖR TEXTEN:

Stycket 1. Erman; Agypten. Stycket 2. Perrot et Chipiez; L'art dans l'antiquité. Stycket 3. G. Borgström; Homeros' Odysse. s. 12. Stycket 4. Bergman och Risberg; Horatius. Stycket 5. Fil. lic. L. Staël v. Holstein; öfversättn. fr. medeltida manuskript i Kgl. Biblioteket. Stycket 6. Romania; Recueil 1880. Stycket 7. Le Sage; Gil Blas' äfventyr. Stycket 8. G. Stjernhjelm; Bröllops besvärs ihugkomelse.

smyckad och äfven försedd med en pall till
fötternas hvila.
Själff han vid henne tog plats på en prunkande
stol, men ett stycke
bort från de andra likväl, att ej genom oljud
ifrån de
trotsiga giljarnes sällskap matron skulle för-
störas,
och för att fritt han om fadern, som borta
förblef, finge spörja.
Vatten att händerna två tjänarinnan nu fram-
bar i sköna,
prydliga kannan af guld och göt det på hän-
derna ned i
fatet af silfver och framsköt sen det polerade
bordet.

4. Rom. (Ur Horatius.)

Vida bekvämare jag än du, min berömde senator,
lefver i detta, i tusende fall. Hvart helst det
mig lyster
vandrar jag ensam och fri; jag frågar på kålen
och mjölet.
Cirkus skojarkvarter och det kvällslifsvimlande
forum
genomströfvar jag fritt, gör spågubbsvisiter och
går så
hem till mitt tarfliga mål: af kakor och ärter
och gräslök
kvällsvarden lagas och bjuds af tre tjänare;
simpelt ett stenbord
står där med bågare två och en öskopp, jämte
en flaska
enkel och billig, en skål med sin vas, den
kampanska servisen.
Sen går lugn jag i säng, ej bekymrad, om icke
i ottan
vakna jag skulle precis; jag med Marsyas intet
har otaltd,
han som ej gitter att se hur den yngre af
Novier pöser.

5. Medeltiden. (Ur ett opublicerad medeltida manuskript.)

Alla, små som stora, äro glada öfver det
budskap han medför och skynda att bjuda ho-
nom sin tjänst. Uppför marmortrapporna föra
de honom till den höga och vida salen. Golf-
vet i denna är rikt inlagdt och taket måladt i
skilda färger. Den ädle riddaren har där låtit
framställa stjärnorna och deras lagar och jor-
dens kungadömen och länder allt efter deras
skilda lägen. Salens fönster äro af ambra,
pelarne af kristall och dessas fästen af fin emalj.
Aldrig såg människoöga en sål som denna.
Den var helt och hållet af silfver, drifvet och
nielleradt. Fiskar, skogens vilda djur, fåglar,
små eller stora, alla hvarom man hört berättas
eller läst, voro där framställda, med en konst,
som voro de skapade af naturen själf. Till
den grad voro de väl utförda, att mången
kunde ta dem för lefvande.

Ädla stenar kasta sin glans: smaragder, ru-
biner, topaser och än flera sprida ett sken så
klart att, då natten faller på, inga ljus behöfva
tändas. När trädde väl en ungmö in i en här-
ligare sal. Hvem helst som såg den, måste
förundras. Golfvets inläggning täflade i de
framställda bildernas prakt med väggarnas.

Och här ligger den ädle riddaren i en säng,
hvars lof ej heller bör förtigas. Stöden äro
af elfenben med hufvuden af renaste guld och
besatta med blommor samt ädla stenar, skif-
tande i gult och grönt. Banden äro mer än 50
alnar långa, likaledes gula och gröna och af
Almeriasiden. Sängen öfvertäckes af en bal-
dakin, som fordom tillhört drottning Sibilla, och
på den ser man framställda alla slags bragder
och dåd.

SOM EN BLOMMA i en öken,
som bär lifvets sorgsna namn,
syns du mig i sol, i töcken,
vackra, gamla Köpenhamn.

När din Rådhusklocka klingar
öfver sjö och öfver park,
glädjens fé på trollsländsvingar
synes rosenströ din mark.

Allt det gamla, allt det unga,
som har kvar idyllens glans,
hörs ur trädens kronor sjunga
om den tid, då lyckan fanns.

Därför som ett skimmer lyser
ännu ungdom öfver dig —
hos dig ej mitt hjärta fryser,
aldrig hemlöst känner sig...

DANIEL FALLSTRÖM.

6. Medeltiden. (Ur ett medeltida diktverk.)

Palatsets rikedom är bländande: i den stora
hvälfdä salen äro alla möblerna af guld; väg-
garna, omgifna af en azurblå bård, äro betäckta
med målningar, som föreställa alla jordens djur,
alla himmelens fåglar, alla vattnets fiskar och
reptiler. Hvalfvet uppbäres af en utsirad silfver-
pelare; uteder väggarna stå hundra marmor-
pelare, utsirade med guld; framför hvar och
en af dem äro två bronzstatyetter, föreställande
barn, som i munnen hafva jägarhorn af elfen-
ben, och som tyckas lefvande; när vinden blåser
upp på hafvet, sättes salen i en roterande rö-
relse; då betrakta bronsbarnen hvarandra små-
leende, och deras horn ljuda ljuft, "det ena
högt, det andra klart"; då man hör dem, tror
man sig höra änglarna i paradiset. Det rum,
där Karl och de tolf pärrerna funno sina sängar
bäddade, var hvälfdt, måladt, prydt med ädel-
stenar och kristaller, där lyste och flammade
en karbunkelsten, som kastade lika mycket ljus
som majsolen; de tolf bronsängarna, så tunga
att det behöfdes tjugo oxar för att flytta dem,
voro försedda med sammetsörngott och med
lakan af "cendal"; den trettonde, Karl den
stores, hade fötter af silfver och en bård af
emalj; täcket var en fés mästerverk.

7. Renässancen. (Ur Gil Blas' äfventyr.)

Sedan jag passerat åtskilliga korridorer kom
jag till en salong, hvars dörr jag också fann
öppen; jag inträdde, och då jag hade betrak-
tat rummets praktfulla inredning upplyst af ett
ljus i en vacker ljusstake af kristall, tviflade
jag icke på att jag befann mig i någon rik
adelsmans hus. Golfbeläggningen var af mar-
mor, panelningen mycket vacker och egendom-
ligt förgylld, listbeträckningarna af ett beundrans-
värdt arbete, och taket måladt af de mest konst-
förfarna mästare; men hvad jag särskildt fäste
mig vid var otaliga byster af spanska hjältar up-
burna af jaspispiedestaler, rundt kring salon-
gens väggar. Jag hade tid nog att betrakta
alla dessa saker, ty ehuru jag lyssnade upp-
märksamt stund efter annan, så hvarken hörde
jag det minsta ljud eller såg någon lefvande
varelse inträda.

Som där på ena väggen var en reglad dörr,
öppnade jag den till hälften och såg en rad
af rum, af hvilka endast det bortersta var upp-
lyst. "Hvad skall jag göra? (sade jag för mig
själf) skall jag återvända, eller inträda oför-
väget i det där rummet?" Jag insåg att det
klokaste steget vore att återvända samma väg
som jag kommit. Men jag kunde icke motstå
min nyfikenhet, eller rättare ödets makt, som
tvingade mig fram: Jag framskred rum efter
rum, tills jag kom fram till det, där ljuset
fanns, ett brinnande vaxljus i en förgylld silfver-
stake, som stod på ett marmorbord. Först såg
jag ett utmärkt vackert och gladt sommarmöble-
mang, men strax, då jag kastade mina ögon
på bädden, hvars förhängen voro till hälften
frändragna för värmens skull, såg jag ett före-
mål, som tilldrog sig hela min uppmärksamhet.

8. Renässancen. (Ur G. Stiernhielms
"Bröllops besvär ihugkommelse.")

När tå förtroppen är framkommen af hurtiga
brudmän
dundrande med sin skott, trompetaren höres
i lunden
måste tå ställas i rad the tvättade, putsade
jungfrur,
pigorna stå bakom, väl klädda på bästa maneeret,
hvem är ey väldiger tå, hvem vill ey prunkande
rijda?
Flux tå stiges af häst, både nickas, bugas och
handtagz,
hvar tå gånger i sit kvarter, föregångande
värden;
tå tänds lius, bord dukas i fläng och kannorna
fyllas;
bränvin, bröd, succatt, god kallskål i kammaren
bäres,
handtages i hvar vrå med mysande, liusöjda
systrar,
hvar seer tå sin vän vara kommen, fröjdas i
hiertat.
När trompetaren har blåst alarm för rykande
rätter,
med välsignelse stå fyra dieknar beredde på
golfvet,
som framföra sin bön med rapande, staplan
och hickan.
Strax går värden härom, tillbörligen gästerna
sätter,
(fast ey alla behaga sitt rum, besynnerlig
qvinfolk,
som äro meer till sådan affect naturligen böjde)
lägger härom med flijt, dock varliga styckena
välier.

LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt
nedsatta priser och erbjudas för dem, som förut
ej äga desamma, en billig, omväxlande och läro-
rik lektyr. Mot insändande af nedannämnda be-
lopp till Expeditionen af Idun, Stock-
holm, erhålles inom Sverige portofritt.

Idun 1892 2: —
Idun 1893 (nr 1 felas) 2: —
Idun 1895 (utan julnummer) 2: —
Idun 1902 (med julnummer) 4: —
Idun 1903 (med julnummer) 4: 50
Idun 1904 (med julnummer) 5: —
Idun 1905 (med julnummer, nr 28 felas) 5: —

Idun 1906 (utan julnummer, nr 25 o. 52 felas) 5: 50
Idun 1907 (med julnummer) 6: —
Iduns julnummer 1894 0: 20
Iduns julnummer 1898 0: 20
Iduns julnummer 1905 0: 50
Barngarderoben 1905, komplett 2: —
Barngarderoben 1908, nr 4 o. 5 felas 2: —

LÄS!

Ett tjugufemårsjubileum.

EMELIE ANDERSON.

TJUGUFEM ÅRS arbete i den kvinnliga toalettkonstens tjänst — det är icke litet. Det betyder trägen flit, en skolad smak, en god portion tålmod gentemot kunderna, som icke alltid äro lätta att göra till lags. Men fru Emelie Anderson härstades, hvars välkända verksamhet dessa rader afse att markera, äger just de förutsättningar, som

skapa den skickliga yrkeskvinnan, åt hvilken damerna lugnt kunna anförtro omsorgen om sin toalett.

Fru A. gjorde sin lärospån hos fröken Josephine Schmitt, en på den tiden mycket ansedd damsömmerska, samt etablerade egen affär i hufvudstaden den 1 oktober 1884. För att sätta kronan på sin skicklighet praktiserade hon en tid i Paris, hvilken stad hon i 23 år årligen besökt, sålunda hållande sig fullt au courant med modevärldens snabba fluktuationer.

Bland sin stora kundkrets räknade hon under en följd af år dåvarande kronprinsessan Lovisa, numera Danmarks drottning.

Nu har fru Anderson, som nämndt, utöfvat sitt viktiga yrke i ett kvartsekel, och framgången, som alltid följer det ärliga och solida arbetet i spåren, har äfven kommit henne till del. Verksamhetsspänstig går hon nu vidare, stödd af sina kunders förstående och sympati.

I.

EN RASK OCH KRAFTIG bultning på ateljédörren, och jag öppnar för en ung flicka, klädd i en lång regnkappa. "Serve modella?" frågar hon med ett inställsamt leende, sedan hon med några slingrande rörelser af kroppen antydtt en hälsning. Jag tvekar. "Jag står naken. Vill ni se?" fortsätter hon oförskräckt och låter i samma ögonblick regnkappan falla. — Och till min öfverraskning ser jag framför mig en ung flicka, endast klädd i ett par oknäppta kängor. Min förvåning skingras något, då hon omtalar, att hon just arbetar hos en annan konstnär i samma hus och blott gjort en liten utflykt i afsikt att söka mera arbete. Hon får komma igen nästa dag.

Hon har en smärt, outvecklad kropp såsom en trettonåring, men ansiktet kunde godt vara tjugu år gammalt eller mer. Hon säger sig vara sexton år, men vet ej riktigt säkert. Ibland försöker hon sjunga, men rösten brister så lätt. Då hvisslar hon hellre, och de falska ljuden skära i mitt öra. Under pauserna sträcker hon ogeneradt ut sin nakna kropp på min soffa eller sätter sig på golfvet framför mig och insveper kokett sina axlar i en silkesschal. Då talar hon om sig och sitt arbete. Trifs hon med det? — En axelryckning är svaret. Inte tänker hon efter, ifall hon tycker om sitt arbete eller ej. — Äro artisterna snälla mot henne? — "Ibland, men oftast äro de inte snälla, och det är inte rätt — inte rätt." Och hennes ansikte blir med ens allvarligt, och hon sitter en stund i tysta tankar. —

Men med ens är allvaret borta. Gnolande en strof af den sista varietévisan reser hon på sig, ordnar sitt hår framför spegeln, som återger de slingrande och förföriska rörelserna hos

Romerska modeller.

För Idun af Ingrid Aminoff.

hennes vackra kropp, och hon är åter det tanklösa stundens barn. Hon skall resa hem snart till den lilla fattiga bergbyn, där hennes anhöriga bo, och där kommer hon att lysa med sina granna kläder och sina stadsmanér. "Men jag kommer snart tillbaka till Rom igen, och då kommer jag väl till er," säger hon helt kamratligt.

Och med en ormlig bugning och ett förförande leende slingrar hon ut genom ateljédörren.

II.

Di Carlo Luigi är en ståtlig företeelse. Hans hållning är frimodig och käck, ansiktet öppet, och blicken ur de stora blanka ögonen uttrycker en djärfhet, som har lätt att blifva fräck. Klädd i ett par högbå byxor, fasthållna af ett vidt, bredt bälte, lindadt flere gånger omkring lifvet, en ljusröd skjorta och en rock, vårdslöst kastad öfver ena axeln, med de svarta lockarna skymtande i pannan under den stora, bredbrättade, med några präktiga fjädrar försedda halmhatten, har han i sitt uppträdande något af på en gång stråtröfvere och landtlig Don Juan, om man kan tala om en Don Juan på sjutton år.

Men vill man finna någon inre motsvarighet till den präktiga ytan, blir man svårt bedragen. Ej ett spår af intelligens uttrycka de stora, blänkande ögonen, men en nyfikenhet på allt, som lyser eller rör sig, sådan man finner den hos en vaken hund; och när något särskildt retar eller lockar dem, få de lätt en lysten glimt. Och medan han hvilar, leker han med flugor, som han först beröfvat vingarna, eller han frambringar den allra gräsligaste kattmusik på min gamla taffel, allt under det han lyser af förtjusning. Men ibland sjunger han med en klanglös stämma och så falskt, som väl är möjligt, en visa om Assunta och kärlek och blommor, medan hans ansikte får ett visst smäktande uttryck. Alltid mån om att uppträda som kavaljer, visar han mig ständigt en öfverdrifven hjälpsamhet, som likväl sällan kommer på rätt ställe. Ja, hans inställsamhet kan t. o. m. ibland yttra sig i groft koketteri, såsom när han knyter små röda band i lockarna, som han omsorgsfullt ordnar i pannan. — Ett enkelt naturbarn, färgrikt och blodfullt, instinktvt och kraftigt är Di Carlo Luigi.

III.

Ett gammalt härjadt kvinnoansikte, med det gråa håret i en vidlyftig, oordnad frisyr har skymtat förbi mig ett par gånger i trappan, och jag hoppas inom mig att slippa få något med henne att göra. Men nej, en vacker dag kommer hon likväl och bjuder ut sig som modell. Jag afböjer, men hon ger sig ej. "Bella, bella!" säger hon och låter händerna stryka efter sin kropp, så att konturerna tydligt framträda. Och hon fortsätter i en svada, som aldrig tyckes sina. Hon är mycket eftersökt, har stått hos den målaren och den och den, och alla ha varit så nöjda. Och armarna röra sig i vidlyftiga gester, och de stora ögonen i det magra ansiktet rulla och tigga. Ingenting har hon att äta, och hyran skall betalas i nästa vecka. "Figlia mia! Signorina mia!"

En kvinnlig bokbindare.

NÄSTAN ALLA af våra kända textilkonstnärinnor och många af våra kvinnliga konsthandtverkare i ena eller andra branschen ha lagt grunden till sin skicklighet i Tekniska skolan, och det är egendomligt att se hur ledningen förmår att skapa mogna och färdiga konstnärer af de ungdomar den mottager som elever. För fröken Anna Sund-

ANNA SUNDBORG.

borg, hvars bild vi i dag återge, att ha genomgått tekniska skolan är därför, då hon nu skall slå sig ner som lärarinna i olika former af konsthandtverk, en mycket god rekommendation. Men hvad hon kanske mest af allt räknar på nu, då hon skall ta upp den skarpa konkurrensen på sitt område, är en ny och knepig metod att binda böcker, eller rättare tillverka bokband, som hon vill lära ut. Idén är tysk och ny: med en slags blandning, tillverkad af klister och temperafärger, kan man på ett par minuter måla det grannaste eller det mest diskret stämmningsfulla bokband på klisterpapper allt efter sitt eget humör, och man behöfver icke lägga något som helst band på sin färgfantasi, som man måste, då man är hänvisad till att köpa materialet färdigt. Ett sådant band blir också ganska billigt i förhållande till utseendet, och vi förmoda att många amatörbokbindare gärna skola använda tillfället att lära den nya metoden.

Men då hon ser, att jag inte vill, tar hon en annan utväg. "Armando, Armando," ropar hon, och en liten pys på åtta år närmar sig från förstugans andra ände. Och åter flöda orden i en oafbruten ström för att framhålla den lilla modellens förtjänster. Det är hennes systerson, en liten gosse med ett klotrundt ansikte och stora orörliga ögon. "Vill ni inté ta honom, figlia mia? Han är så snäll och står så bra som en vuxen människa. Tag honom blott i fjorton dagar, så får jag just så mycket som till hyran." Och nu kommer en lång harang om deras stora fattigdom. Fötterna skylas knappt af ett par trasiga tofflor, och utan tvekan lyfter hon på kjolen för att låta mig skåda sina bristfälliga underkläder. Mot min vilja blir jag rörd af hennes beskrifning, som jag inom mig anar vara till oigenkännlighet öfverdrifven, och jag lofvar, att pojken får komma. Men än har ej den gamla nått sitt mål: hon ville så gärna ha betalningen i förväg. Och först sedan jag villfarit äfven denna hennes begäran, lämnar hon mig i fred.

Och följande morgon kommer hon i ett strålande humör för att aflämna sin lille skyddsling. Hon har en ny blus och eleganta högklackade skor. Och hon skiner af välvilja och ger mig i beskyddande ton några välmående råd. Och förnygrad af den sällsynta glädjen att vara väl klädd, rör hon sig nu med en ungdomlig ledighet och möter mig hvarje morgon med ett älskvärdt småleende i sitt rynkiga gamla ansikte.

Men under fjorton dagar kommer lille Armando hvar morgon för att aftjäna de penningar, hans tant förstätt att så väl använda.

Landets främsta

litterära och konstnärliga illustrerade familjetidning
bör ej saknas i något hem. Pristäfvingar hvarje vecka.
Helt år 6:50, halft år 3:25, lösnummer 12 öre.

IDUN

Vårt tillsämnade rådhus.

SEDAN STADSFULLMÄKTIGE den 4 maj förra året, på grund af bankdirektör Wallenbergs motion, upphäfdet det förut fattade beslutet om Stockholms rådhus' förläggande till Eldkvarnstromten till förmån för ett annat förslag, som afser byggnadens uppförande i det intill nya polishuset på Kungsholmen belägna kvarteret Fruktkorgen, har rådhuskommittén nu framlagt till drätsel-nämndens pröfning ett af arkitekten C. Westman utarbetadt förslag, af hvilket vi här meddela en afbildning.

Byggnaden, hvilken beräknas skola kosta närmare 4 miljoner kronor, kommer, som synes af ritningen, att erhålla en vacker och imponerande gammalsvensk prägel. Det närbelägna polishuset har redan det ett imponant yttre, hvarför arkitekten haft två viktiga faktorer att taga med i beräkningen, då det gällt att gestalta rådhusets proportioner: den ena att polishuset ej fick dominera, och den andra att rådhuset skulle verka med den öfverordnade institutionens suveräritet utan att trycka ned grannen. Arkitekten torde ock ha lyckats att tillfredsställande lösa detta problem. Att byggnaden får sin plats i centrum af staden ha de lokala förhållandena och de styrandes vilja satt ett oåterkalleligt p för. I alla händelser blir Kungsholmen att gratulera, som inom sina gränser får rymma ännu ett byggnadsverk af sant monumental karaktär.

Arkitekten Westman har med denna sin skapelse lagt ytterligare ett plus till sin berömmelse som byggkonstnär. Hans förra skapelse, Läkaresällskapets hus, kunde betraktas som ett glänsande löfte, med rådhuset kommer han att infria det.

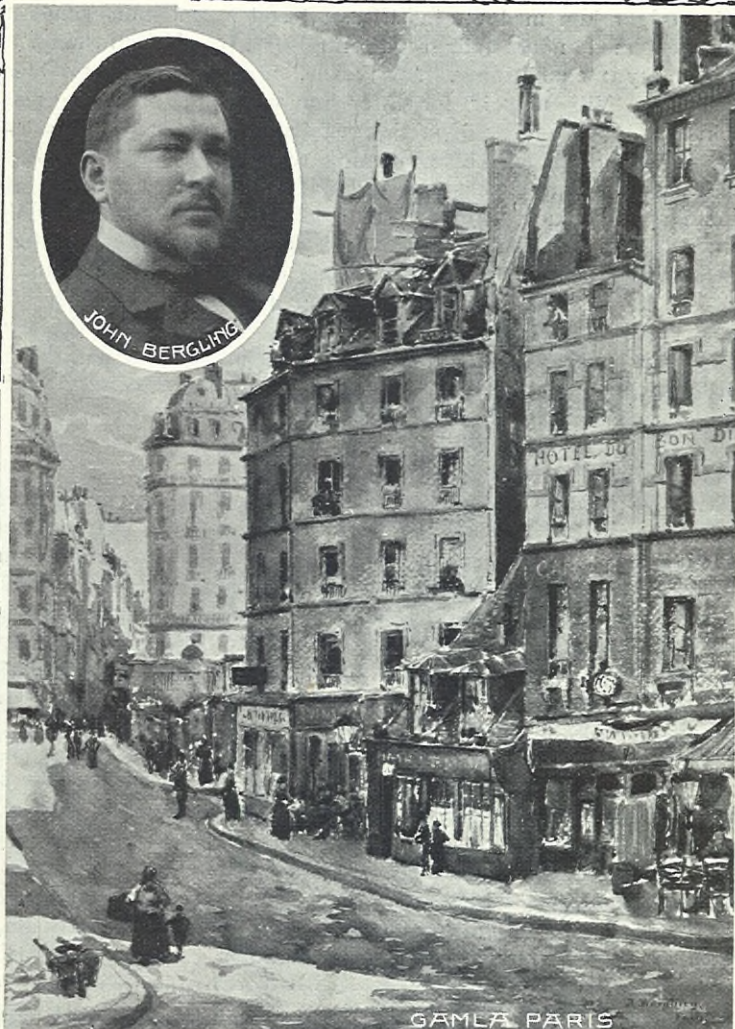
En akvarell målare.

AKVARELLENS numera föga odlade konst räknar bland sina svenska utöfvare en särdeles kraftig och personlig talang, som förtjänar att ihågkommas. Hans namn är John Bergling, och den utställning konstnären under senare hälften af september haft anordnad i Hultbergs konsthandel, har gifvit de besökande intrycket af friskt och känsligt målartemperament och en pensel, som suveränt behärskar den kinkiga akvarelltekniken.

Hr B. är ursprungligen stockholmare, men bor sedan 4 år i Paris, där han i höst är inbjuden att deltaga i en akvarell-utställning hos Georges Petit. — Under Parisvistelsen har konstnären en tid studerat på Academie Julien. Ursprungligen utbildade han sig till arkitekt och vistades i sådant syfte 7 år i New-York och 2 år i Tyskland.

FRÅN VISBY

GAMLA PARIS

På Nejonögonfiske i Älfkarlebyfallet.

*Några reseintryck upptecknade
för Idun af Jonas Brag.*

SJUMANNALAGET REDO TILL TINORNAS UPPTAGANDE. HJ. PETERSON, GEFLE, FOTO.

VÄNTANDE PÅ SMÖRGÅSBORDET, sitter jag på verandan till det så utomordentligt härligt belägna, för öfrigt i alla afseenden förträffliga Älfkarleby Turisthotell. Här rusar den dånande Dalälven fram från tre håll. Midt emot mig kokar det berömda, 16 meter höga Storfallet, till höger det knappast mindre majestätiska Mellanfallet, och alldeles intill där jag sitter forsar den Laxön täckt inramande Kungsådran fram, alla tre inför mina ögon förenande sig till en ursinnigt sjudande strömfåra, som med väldigt dån störtar genom Karl XIII:s bro — detta af trä uteslutande uppförda mästerverk, som nu i snart jämnt 100 år på ett öfverlägset sätt trotsat Dalälvens anstormande vattenmassor. Brons föregångare höll sig endast i sju år. Alltså plats för jubileum!

Septembersolen står hög och glänsande på himlen. Hur underbart skimra icke i den klara luften fallens

yrande vattenkaskader, och det lätta skummet bäres af vinden likt gnistrande diamantslöjor in öfver den mörka, högtidliga granskogen!

Men alldeles intill mig, i den förtjusande restauranthallen, möta mina ögon en fullständig

profkarta på de sydligare provinsernas trädflora: kastanj, lind, ask, lönn, alm, hassel, ek — några af de allra sista själfsådda utposterna för dessa trädslag norrut. På denna oförläppliga plats sammanflyta två alldeles skilda naturer. Det veka, sköna Mellansverige

dör med vederbörlig glans, medan samtidigt den mäktiga Norrlandsnaturen med stor pose introduceras.

Smörgåsbordet har kommit och med det värden på stället, hvilken befinnes vara en gammal bekant: den på sin tid åtskilligt kände Ober-Ober på Hôtel Kronprinsen i Stockholm A. Köhler. Han har en assiett i handen samt utbrister, skinnande och leende för tre:

— Här ska' jag ha den äran att bjuda på riktigt fina nejonögon! Se laxfisket är slut för i år, men nejonögonfisket har högsäsong just nu, och det är egentligen mycket märkvärdigare, eftersom

TRE JÄNTOR PÅ EN STEN I ÄLFKARLEBYFALLET.

de riktiga nejonögonen blott finnas här. Var så god och håll till godo! Jag äter nejonögon morgon, middag och kväll. Dem blir man aldrig trött på.

Utan att precis vilja underskrifva detta påstående, lät jag mig likvisst anrättningarne väl smaka samt fick under tiden af den språksamme källarmästaren till lifs en hel del saker, ägnade att ingifva all nödig respekt för nejonögonen.

— Men, afbröt jag, pekande mot fallen, hvad säger ni om att en sådan kolossal mängd kraft rinner bort till ingen nytta, ty den lilla husbehovssåg, som klamrar sig fast vid stranden af Storfallet, verkar ju enbart parodi?

— Parodi! Parodi! *Gott im Himmel*, ja, det vore i sanning parodi, mycket mer, ett *helgerån* säger jag, att förstöra dessa naturscenerier; jag vet nog, att det skall ske, ty staten äger fallen. När dess montörer komma hit, då är det slut här. Det är en skandal att förstöra Älfkarlebyfallen! Den enda trösten är att det kanske inte kommer att ske så snart. Tröst för ett tigerhjärta!

Stor gest!

Vårt samtal återknöt sig emellertid till utgångspunkten — nejonögonen. Se, det begaf sig, att den gode källarmästaren hade ytterligare ett skäl, utom det kulinariska, att hålla på dem. Ack, han hoppades ganska mycket af dem; de skulle kanske, för en tid åtminstone, rädda Älfkarlebyfallen. Hur skulle då ett sådant underverk ske? Jo, saken är den att rätten till nejonögonfiske sedan urminnes-tid är, utom vid Söderfors bruk och Älfkarleby prästgård, fästad vid ett antal hemmanslotter; och det är att förutse att åtskilliga svårigheter skola möta, när staten skall göra upp med dessa fiskerättsinnehafvare. I goda år kan en sådan hemmansägare på nejonögonfisket göra sig inemot 1,000 kr., hvadan det nog ofta blir sans verkliga hufvudnäring.

Bud har kommit, att det sjuannalag, som fiskar gemensamt här på älfvens västra strand, har anländt. Vi skynda ned för att få vara med och finna arbetet redan i full gång, såsom vår bild utvisar. De sju männen äro redan

SÖNDAGSLIF I ÄLFPARKEN VID ÄLFKARLEBY TURISTHOTELL. HJ. PETERSON, GEFLE, FOTO.

ute på "Bocken", en primitiv, efter urgamla principer konstruerad ställning, mot hvilken de utmed bergväggen nedlagda, af stora stenar kvarhållna tinorna stödjas. Nejonögonen fiskas nämligen, liksom ålen, medels tinor. De dumma fiskarna promenera rakt in genom den i detta fall mycket trånga öppningen och låta så utan vidare fånga sig, fastän det är fri passage strax bredvid. Sedan tinorna tömts, hvilket sker ett par gånger i veckan, utläggas de ånyo; och på sådant sätt fortgår detta fiske 1 juli—1 mars. Vintertid kan det vara mycket besvärligt, enär det oupphörligt äfven för fångstmannen är nödvändigt att göra intim bekantskap med det våta elementet. I mycket kritiska fall har han, liksom plåtslagaren på stockholmstaken, en räddningslina om lifvet, ty en kullerbytta ut i forsen är gifvetvis icke att leka med.

Vårt sjuannalag utlade omkring 50 tinor. Då fisket står i högsta flor, torde inalles af älfkarlebymän utläggas ett half tusental.

Efter tinornas tömning delas fångsten — den räknas i s. k. bast, ett bast = 24 st. —, och hvar och en vandrar hem med sin sprattlande börda för att bereda den till försäljning. Med nejonögon är den egendomligheten att de icke säljas i färskt tillstånd. Men det är ingen gemensam beredning eller försäljning utan hvar och en sköter om sin anpart, precis som det tillgått i fars, farfars o. s. v. tid.

Det hvilat öfver detta fiske, liksom öfver mycket annat i denna trakt, en utpräglad gammaldags stämning. Men äfven det nya låter höra af sig. Därför ha industrien och kommunikationerna dragit försorg. Äfven inom människolifvet mötas i denna intressanta bygd två skilda naturer. Här sitter bonden ännu till vänster på kuskbocken och kör samt nickar gemytligt åt främlingen på landsvägen, men arbetaren rusar käck och själfmedveten fram å bicykel. Öfverhufvud taget torde detta senare fortskaffningsmedel icke någonstädes flitigare befara svensk landsväg än just i Älfkarleby. Jag har till och med varit i tillfälle se arbetarhustrun fara ned till älfven för att tvätta — på bicykel. Nå hvarför inte? — — —

Jag förmodar, att det åtminstone skall intressera *Iduns* många läsarinmor att erfara något om nejonögons beredning. Det torde inga-

lunda vara allmänt känd sak, liksom denna fiskart säkerligen icke är af den konsumerande allmänheten efter förtjänst uppskattad.

Sedan nejonögonen vederbörligen saltbehandlats i och för slemaflägsning, stekas eller rökas de af fångstmannens

hustru. I dessa två former utsändas de i marknaden, men äro ännu icke färdiga till förtäring. Den kompletterande proceduren åligger konsumenten. *Stekta* nejonögon styckas lämpligen i tre à fyra delar, hvarefter de behandlas precis som sill, afsedd för inläggning. De kräva minst en veckas ättikbehandling

(gärna längre) samt

bli sedan en odisputabel delikatess för smörgåsbordet.

Många connoiseurer föredraga emellertid de *rökta* nejonögonen — jag kan icke dela deras smak. Dessa — nejonögonen — måste, innan de serveras, lätt bräckas å halster (icke på några villkor *stekas*), hvarvid det gäller att omsorgsfullt tillse att värmen från glöden får träffa fisken från alla sidor. Med andra ord: man måste vända på den!

Det vore stor orätt att i detta sammanhang förgäta gubben Malmgren i Nybo, nestor bland representanterna för den inom trakten sedan henhörs traditionella fabrikationen af nejonögon-tinor. Vi gjorde ett besök hos den gamle och funno honom sådan han ses på vår bild selsatt med att fläta nya granrötter kring en gammal tinas furuspadar. Han är nu snart 80 år samt har ett helt lif igenom stått och gjort tinor. Med berättigad stolthet kunde han tala om, huru hans enkla men gedigna fabrikat tilldragit sig uppmärksamhet å fiskeriuställningen i Marstrand.

— Jag tror, utropar gubben plötsligt, att älfven stiger. Den hörs högre!

Dånet från fallen, ja, det är den röda tråd, som genomspinner allt häruppe. Det hör man, när man sig nedlägger och uppstår, vid arbetet, vid måltiden, vid hvilat — utan återvändo; det är ett aldrig sinande, evigt brusande ackompanjemang till lifvet i helg och söcken vid Älfkarleby.

Fångsten delas. Till vänster Karl XIII:s bro.

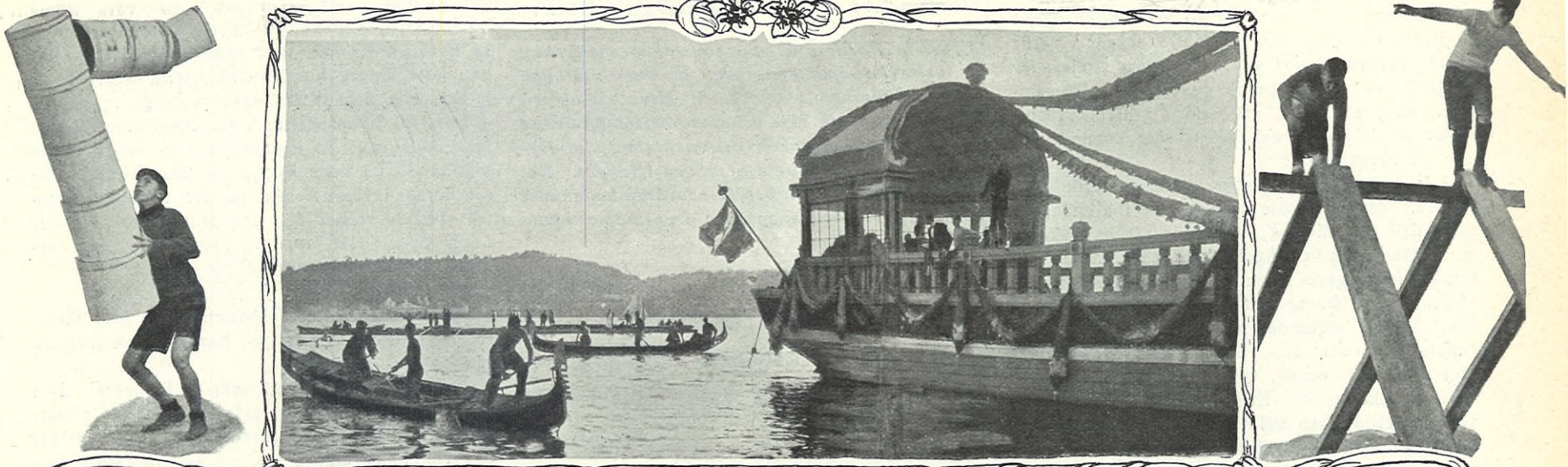
Gubben Malmgren sysslade med sina tinor.

På resor,

vid fotvandringar, vid vistelse i skog och mark medföra alla, som lärt känna fil. doktor P. Håkansson's fabrikat Salubrin, detsamma såsom medel mot **ömma fötter, insektsstyggn** m. fl. yttre skador och såsom det bästa toalettmiddel till **hudens, hårets och tändernas vård**. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- och Färgaffärer. Partilager hos Geijer & Co, Stockholm.

IDUNS MODELLKATALOG

Oumbärlig för alla sömmerskor och för alla hem. Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Kolorerat omalg. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

Barnens dag på utställningen.

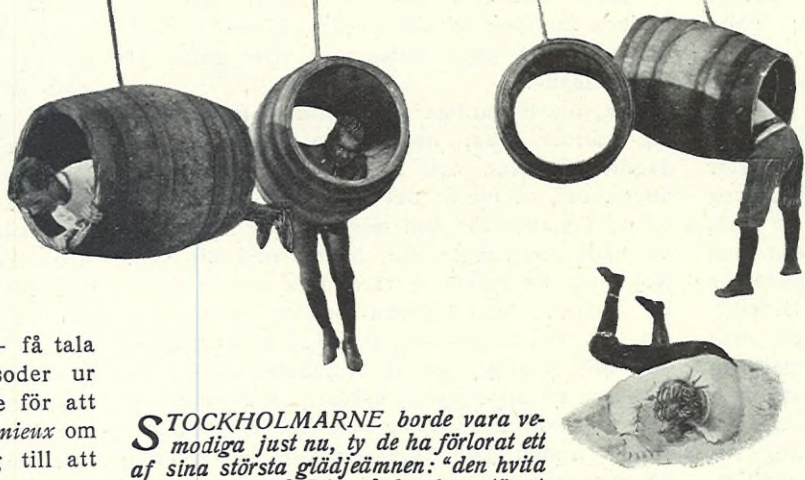
En spalt om barnen!

HUR I ALL världen skall den, som aldrig haft ett ord tryckt i en tidning, kunna veta huru mycket som rymmes i en spalt? Hvarken vågen eller litermättet på kökshyllan, eller metermättet i sybordslådan, kunna hjälpa den oinvigda, när det gäller detta märkvärdiga mått "spalt", som hon ändå så väl känt och vägt och mätt hela sitt lif igenom — naturligtvis dock med andra mått än kvantitetens!

Men att — i all anspråkslöshet — få tala om några små iakttagelser och episoder ur barnens lif, det är allt för frestande för att inte unna sig själf det nöjet — *tant mieux* om detta nöje icke skulle inskränka sig till att enbart bli berättarens.

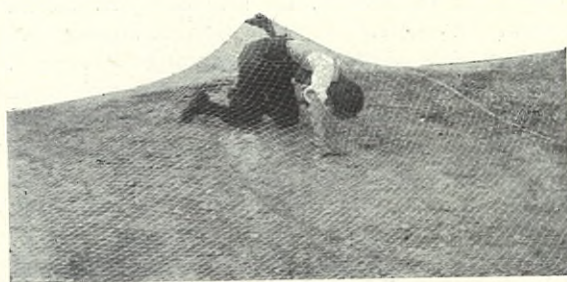
Jag börjar med den minnesrika sommaren 1905, då politiken afhandlades i första kammaren, i andra kammaren, i sängkammaren liksom i jungfrukammaren — ja, ända in i barnkammaren hade dess splitfulla, oroande, splittrande anda trängt. En liten gynnare på hela tre år, ett lefvande bevis på att "små grytor ha också öron", började sin morgon, kl. 6 f. m., med följande visa utlåtande (till barnsköterskan) angående de skandinaviska förvecklingarna: "Syste, det ä' inte vätt, de ska tvyckas om; det stäv att svensk och novsk ä' lika käv; *det ä' inte vätt!*" I hans barnbok (från unionstiden) stod nämligen om flaggorna: "Svensk och norsk är lika kär." — Då samme unge man något år senare besökte grannlandet, var han, dess bättre för oss stora, mindre politiskt intresserad.

Som ett litet bevis på hans (liksom på barns i allmänhet) lifliga fantasi, och på hvad man, genom att vädja till denna, kan uppnå i glädje, där eljes skulle "tagas till lipen", må anföras: Per (vi kunna ju kalla honom så) hade de mest bedårande ljusa lockar, hvaröfver särskildt hans trofasta vårdarinna var mycket stolt, och det roade henne oändligt att ibland få kläda ut honom till flicka, med en ljusblå rosett vid hvar öra, och det traditionella skärpet om magen, med en stor rosett öfver "slutet". En dag hade hon lyckats få honom flick-klädd, och drog och släpade den ytterst motsträfviga och synnerligen pojkkaktiga "flickan" in i biblioteket, där vi "stora" just vistades. Alla försök att få "lillan" att sjunga eller "komma i stämning" misslyckades totalt. "Hon" var vid

STOCKHOLMARNE borde vara v-modiga just nu, ty de ha förlorat ett af sina största glädjehämnar: "den hvita staden" ute på Djurgården har stängt sina portar för sista gången. Konstindustriutställningen har upphört att finnas till. Men vi äro öfverens om att den skall bevaras i kärt minne, ty den har varit en heder för svensk företagsamhet och energi, och den har tillika fröjdat oss med sin skönhet en hel sommar. En "barnens dag" blef dess värdiga final, en ungdomens fest i strålande höstsol, som reparerade de lidna förlusterna från i våras. Våra här meddelade bilder från den glada manifestationen till förmån för kojornas barn berätta ett och annat om hur det gick till denna sista söndag i "den hvita staden". Där är en af pojkarne, som balanserade hattaskar, där synes stormningen af galären, kappsprungning öfver höga bockar och genom tunnor, hängande som hinder i luften. Vår sista bild visar ännu en form af idrott: att löpa i kapp under ett utspändt nät. Ja, där fanns mycket för ungdomen att roa sig med. — I sammanhang med omnämmandet af "Barnens dag" införa vi här ännu en barnskildring från *Iduns* i våras anordnade pristäflan. Med denna uppsats afslutas serien skisser ur de smås lif.

miserablaste humör, trots alla dumma och misslyckade försök vi äldre gjorde — och så ofta göra, för att få de små just så, som det för tillfället roar oss att se dem! Då fick jag en

lycklig ingifvelse: — "Nej, Per är minsann inte alls någon flicka! Per är ju en fin *pariserdocka*, en sådan med *mekanik*, som man kan dra upp, och som kan sjunga, när den blir uppdragen, och ropa pappa och mamma, när man klämmer den på magen," o. s. v. o. s. v. — Per lydde ögonblickligen "förvandlings lag"; surmulenheten utbyttes i det allra sällaste och soligaste leende i världen! "Dockan" placerades på ett bord, vi tryckte på magen, och det kom det mest dråpliga "pappa!" och "mamma!" som någon pariserdocka kan prestera. Vi "drogo upp" henne, och den ena näpna visan sjöngs efter den andra. Slutligen var dockan så inne i sin roll af *mekanisk*, att hon — för att vara en kultiverad pariserdam — ganska omildt, och under tämligen manliga gester, utbrast: *Nej*, pappa, "Kom sköna maj och blicka" sitter ju i benet!" — Pappa hade varit okunnig, och "dragit upp" vid armen!

Per och hans bror Pål voro förresten mycket lifvade för att låta musiken och mekaniken bli afhängiga af hvarandra. Att *bedja* dem sjunga hade vanligen ett kient resultat. Därtill fordrades minst en påse Nygrens karameller. Bättre gick det att *bedja* dem låta sina själfgjorda grammofoner — underliga tingestar af trasiga leksakstrumpeter, bräder, spik och tåtar — spela. Då kunde man gratis få hela repertoaren, och mer till! Särskildt kom "Den snöiga Nord" med så våldsamt kläm, att fara var att hela Finska rytteriet kunde ha väckts till lif på nytt!

Pål var, och är ännu — oaktadt "till åren kommen," summa åtta — en formlig sagoslukare. Sagorna beställdes på förhand, och skulle helst vara "hemgjorda". Jag minns en, som var "laved" med synnerligen moralisk tendens: Ett par gossar, som voro mycket lata, blefvo af sin fader tillsagda att gräfvä efter en skatt, ett skrin, som gräfts ned djupt i jorden. (I parentes må nämnas, att det moraliska bestod i att skrinet ej innehöll de väntade materiella dyrbarheterna, utan endast ett papper, hvarpå stod skrifvet: att skatten just bestod i det arbete de lärt, den möda de nedlagt på sökandet.) Ja, jag berättade, helt nöjd med min uppfinning, om huru de först måste gräfvä i jorden, sedan hacka i ett påträffadt berg, så

Hvarje husmoder Barngarderoben Hvarje sömmerska likaså.
 bör prenumerera på **12 häften årligen.**
 Pris för helt år 3 kr.; halft år 1:60 kr. Lösnummer 30 öre.

För att mätta hungrande.

FRU LAMBERT, den populära skådespelerskan och vissångerskan, samt hr Pinet, välkänd från utställningens dansbana, gifva måndagen den 11 dennes en vis- och bostonafton på Grand National till förmån för den insamling Idun föranstaltat för lindrandet af nöden i landet. Det är att hoppas att det behjärtansvärda ändamålet och det glada och angenäma programmet skola locka ett fullt hus.

Lytets börda.

Berättelse af Hjalmar Höglund.

Belönad med hedersomnämmande vid Iduns romanpristäffing 1908.

(Forts. fr. nr 40.)

DET SKULLE BARA bli ledsamma scener och hon skulle oroas och bekymras, och det vore inte bra för henne, som hon nu har det ställt. Jag måste vänta, tills allt är öfverstökadt för henne, och försämringen går också så långsamt, att jag hoppas, det hon själf ingenting skall märka innan dess.

“Men vore inte ändå din hustru den, för hvilken du först af alla borde anförtra detta?” invände hans mor tviflande. “Det gäller ju äfven henne.”

“Ja, under vanliga förhållanden, men — ja, jag känner Elsa, hon skulle kasta sig in i gagnlös ångslan och ångest och — kanske ånger, och så blefve det så, att jag finge trösta henne i stället för hon mig, och jag finge bära på både bekymmer för henne och min syn. Nej, nej, det måste få vara, tills allt är öfver för henne! Men mamma förstår, hur jag har det — hem, hustru och annalkande barn, ljust, ljuft och lyckligt, och så blindheten i bakgrunden som ett uppstigande åskmoln, som förr eller senare skall urladda sig och förhärja alltsammans! Innan jag friade, frågade jag läkaren till råds om min syn, men han tog miste och gaf mig hopp, och så vågade jag steget. Förr var jag ensam om den hotande olyckan, men nu har jag dragit Elsa in under den och så barnet!”

Erik gömde ansiktet i händerna, och fru Axner förstod, att han i denna stund önskade sig vara gift.

“Stackars min gosse, jag förstår hur du känner det!” sade hon vekt och smekte honom, som om han ännu varit ett barn. “Men,“ fortfor hon och slog om i en gladare ton, “du skall inte göra det värre än det är. Kanske kan det hjälpas med en lindrig operation — vill du, så skall jag följa dig äfven nu.”

Erik måste le åt hennes raskhet i beslutet och hennes lätthet att glömma sin ålders skröplighet.

“Ånej, nu är jag gammal nog att resa ensam. Men mamma måste lofva mig att vara här hos Elsa, medan jag är borta, och att nu hjälpa mig dölja saken för henne, tills barnet är födt.”

Och tiden gick. Eriks syn försämrades långsamt och ojämnt. Ibland måste han söka draga sig till minnes, om han förr sett det och det föremålet på afstånd, för att märka att han nu verkligen såg sämre; andra stunder åter såg han tydligt att hans syn var betydligt försvagad. Det märkte han också, att han blifvit mera känslig och beroende af hur dagsljuset belyste föremålen och att han ofta erfor en obehaglig bländning af starkt ljus. Sitt arbete måste han mer och mer lägga åsido, och det var endast när dagern var synnerligen lämplig, som han en kortare stund kunde sysselsätta

sig därmed. Det var också detta, som oroade honom mest och skänkte honom sömnlösa nätter, ty hvar skulle han taga inkomsterna ifrån, när han icke längre kunde måla, hvar, hvar?

En dag kom Erik raskt stigande in genom dörren till hvardagsrummet. Midt emot dörren föll dagsljuset in genom fönstret och verkade bländande på hans ögon, och han märkte icke att deras dyrbaraste lampa för tillfället placerats på ett ställe, där han aldrig varit van att finna den. Han tog ett steg och i nästa sekund låg lampan krossad på golvet.

Elsa sprang upp.

“Hur kan du vara så drumlig och inte bättre se dig för!” utbrast hon harmset och började plocka upp bitarna.

Erik hade ett häftigt svar på läpparna. Det kunde hon väl förstå, att det icke var afsiktligt eller vårdslöst gjordt af honom, utan att det var hans dåliga syn — ja, den hade han ju lämnat henne i okunnighet om. Och så sväljde han sin förtret och teg. Detta var således första gången hans blindhet riktigt tog sig uttryck och kom till synes. Förstod hon det inte ändå, så desto bättre.

Men hans mor kom genast emot honom och ställde sig som af en händelse intill honom, så att han kände trycket af hennes arm, och under känning af detta svaga tryck gick han de få stegen öfver rummet. Det hela hade gått så naturligt och omärkligt till, att han själf knappast märkt, att det mera var med hjälp af hennes ledning än af sin egen syn, som han tagit sig fram mellan möblerna.

“Det är en tråkig dager i dag,” sade modern som i förbigående, “mulet och halfmörkt hela dagen.”

Erik förstod och log smått åt henne. Ånej, det var nog inte något fel på dagsljuset, hon bjöd bara till att på första bästa sätt söka trösta och skyla öfver. Elsa däremot hade ingenting förstått af hela scenen.

Sedan barnet kommit till världen och Elsa åter var uppe och fullt frisk, beslöt Erik att inte längre dölja förhållandet för henne, och när de en dag stodo tillsammans vid det öppna fönstret och sågo ut öfver sommarens fågning, fann han tillfället lämpligt att säga henne det.

“Ser du kyrkan där borta riktigt tydligt?” frågade han.

“Ja, visst gör jag det.”

“Men inte jag. Nog ser jag kyrkan, men fönstren t. ex. te sig för mig bara som mörka fläckar på den hvita kyrkväggen.”

“Hur kan det komma sig?” och Elsa såg storögd på honom.

“Jag fruktar, att det kommer sig däraf att min syn håller på att försämras.”

Elsa lade sina händer på hans axlar och såg honom in i ansiktet.

“Skämtar du bara, eller menar du verkligen allvar?”

“Det är tyvärr allvar nog. Jag har märkt under den senare tiden, att min syn försvagas mer och mer.”

“Var det kanske därför du kom att slå sönder lampan, och är det därför du numera arbetar så litet, därför att du inte ser?”

“Just därför.”

Elsa tog till att storgråta.

“Det fattas bara, att du skulle bli blind!” snyftade hon. “Inte hade jag tänkt . . .”

“Inte hade du tänkt att gifta dig med en blind, menar du. Men det är synd om de blinda, Elsa, det har du själf sagt.”

“Ja, ja, det är synd om dem, men inte får du bli blind! Hur skulle det då gå med mig och lillan?”

Erik tänkte för sig själf, att det nog äfven kunde ligga nära till hands att tänka på hur

åter gräfvat o. s. v., tills de funno skrinet. Allt aflöpte godt och väl — men dagen därpå uppvaktades jag med följande fråga: “Hur kunde fadern få ner skrinet, när det stod under berget?” — Jag lugnade pysen och mitt samvete med att säga: att fadern grävt från ena sidan snedt nedåt, och på så sätt kommit under en bergsknalle!

Jag känner två andra gossar: Erik och Ludde. Mycket söta och snälla i allmänhet, fast Erik en middag lipade för att han skulle äta. Han fick tillsägelse att han måste, och lipade naturligtvis ännu mer. Då klef den treårige Ludde fram, helt spontant, och gaf sin, året äldre, sörjande broder en kyss. Han tyckte nog att det var mycket ädelmodigt. Det var det också, ty när middagen kommit dit den skulle, och Eriks humör därmed återvändt, klädde han till lilla Ludde, som gjorde sin — sannolikt första — reflexion öfver mänsklig otacksamhet: “Han slog mig, fast jag pussade honom!”

Bland lustiga episoder från skolans småbarnsklass, må denna anföras: Lärarinnan frågade om någon kunde nämna ett ord, där bokstaven r förekom? — “Jo, sur.” — “Riktigt! Kan du säga mig någonting som är surt då?” — “Ättika.” — “Kan någon annan nämna något surt?” En liten handviftande: “Min lilla syster!”

En liten norsk väninna, i 3—4 års åldern, hade varit och sett en hönsgrård. På frågan, hvarför hönsen plockade af sig fjädrarna (ruggade), svarades: att de gjorde så, därför att de hade för många fjädrar. Någon dag därefter kom hon in till modern med en lång, tung, gyllene hårlock i handen — som hon själf klippt af midt i pannan: “Jag hade för megel haar jeg, sköinner du, akkurat som hanen!”

Det är en glädje och lycka att umgås med barn, liksom ock ett stort ansvar. Ingalunda kompetent att söka dryfta frågan om barnuppföstran i den eller den riktningen, är jag dock förvissad om det viktigaste: att barnet omgifves af så mycket kärlek och rättvisa som möjligt. Ej nog med att den lilla får mottaga däraf för egen del — han eller hon måste ock se bägge delarna omkring sig, och — ej minst — själf lära att gifva. Den lilla telningen växer sig så skön och stark i kärlekens värmande sol, fast naturligtvis rättvisans dagg, eller — där så behöfves — agans kylande, men öfvergående regnskur äfven befordra växtligheten.

När liten älskling till dig nalkas, om för att gråta, för att skalkas, kyss tår och löje blott. Ej säg: Du stör mig liten, gå din väg!

Nej tag den lille på ditt sköte, gå hans förtroende i möte, snart trygg och snäll han känner sig, om blott du säger: Kom till mig.

Hvad spåda själen redan rymmer såväl af glädje som bekymmer, det leds till dig med snabba steg, blott ej du säger: gå din väg.

Tag mot hans gåfvor, ej försmå dem, ty du skall aldrig återfå dem — men till din famn blir snabb hans stig blott vid det lilla: Kom till mig.

Tids nog han hinner lära strida, försaka, kämpa, blöda, lida — och vacklar kanske, trött och feg, vid mänskors hårda “gå din väg.”

Men han skall stappla, icke falla, om från hans inre då hörs kalla en röst, fast dold, så moderlig: Kom till mig, liten, kom till mig!

IDA LAMM.

Uppgit lifvidd (under armarna), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till hvar figur fullt tillförlitliga, moderna o. eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Blusliff 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Mästernämndens gatan 43, Stockholm

Iduns Mönsterafd.

Spalten om böckerna.

det skulle gå med honom själf, och att allting tar sig annorlunda ut, när det riktigt kommer en in på lifvet, men han sade ingenting härom. Det hade i alla fall blifvit så, som han väntat sig, att han fick trösta sin hustru och icke hon honom.

“Du skall icke taga det så hårdt, kära Elsa!” sade han hjärtligt och drog henne till sig. “Det är nog inte så farligt och kan helt säkert afhjälpas lätt nog, men i alla händelser måste jag resa till Stockholm och söka bot där.”

Erik hade emellertid svårt att slita sig från hemmet. Elsa hade blifvit nedstämd och tungsint, och han måste uppbjuda hela sin förmåga för att trösta henne och söka visa henne, att han inte såg så dåligt, som hon kanske nu inbillade sig. Och så kom därtill barnet, som höll honom kvar med nyheten af sin tillvaro. Men han insåg, att han för arbetets skull helt enkelt var tvungen att resa, och så packade han sin kappsäck.

Han kysste Elsa och lillan och sin mor till afsked.

“Gråt inte du, Elsa! Du skall få se, att när jag kommer tillbaka, så ser jag lika bra igen!” sade han så muntert han kunde, och så gick han. Men när han satt på tåget och försökte tänka bort tiden, då gick hans tanke öfver till motsatt sida. — En operation kan lätt misslyckas, kanske hade han nu sett de sina för sista gången. Men Gud ske lof då att han hunnit få se sitt barn! Det späda, lilla ansiktet skulle i så fall bli det allra käraste minnet af hans synförmåga.

*

Det var med tunga tankar och långsamma steg, som Erik lämnade ögonläkarens mottagningsrum. Nej, hade läkaren sagt, när det icke fanns syn mer än på ett öga, så vore en operation på det ögat en ganska riskabel åtgärd. Bäst vore att vänta, tills synen blefve så ytterst ringa, att det icke längre fanns något att vedervåga. Då kunde man ju göra ett försök, och kanske skulle det lyckas. Inte vore det värdt att göra sig stora förhoppningar, men inte heller att anse det absolut omöjligt. Bäst i alla händelser att vänta... Och hur länge skulle det dröja?... Det vore omöjligt att säga, troligen ett eller annat år...

Det fanns således icke längre något tvifvel, eller, rättare sagt, icke längre någon förhoppning. Han skulle bli blind. Sakta skulle olyckan komma, men säkert och ohejdligt, långsamt skulle han pinas in i blindheten, långsamt skulle han förberedas på det absoluta mörkret — det var förfärligt!... Nu var hans konst grusad, hans hopp om växande framgång en brusten bubbla, hans framtid var vorden en tröstlös ödemark. Och hur skulle det gå med lefvebrödet, med hem, maka och barn? Fattigdom, nöd, barmhärtighet, fattigvård — det var den utstakade vägen. Han hade hört talas om blinda, som försörjde sig själfva, men hur förhöll det sig manne med tre kvarts blinda, sådana, som omgifningen räknade till de seende, när så lämpade sig, och till de blinda, när det passade sig bättre?... Om han skulle hjälpa till själf, så att det med ens blefve afgjort, eller, än bättre, om han skulle taga steget fullt ut och låta det bli slut nu och här — hissen, järnvägsspåret, Norrström... Djäfvul, vik hädan! Det vore fegt, ohyggligt... Men om han bara varit ensam! Nu bar han också på ansvaret för de sina, och det ansvaret orkade han icke längre med. Nu först kände han riktigt tydligt, att han var gift.

(Forts.)

A F AUGUST STRINDBERG har utkommit *Svarta Handsken*, kammerspel opus 5. Den intresserade minns de föregående, *Oväder*, *Brända tomten*, *Spöksonaten*, *Pelikanen*, med deras skräck och sagostämning för stora barn. I *Svarta Handsken* genomgår en ton af försonlighet och mildhet. Det är jul, en pust af ofrid och ondska blåser genom det stora huset, där vi föras in hos olika af invånarne, men jultomten vakar och bedrifver sitt blida hokus pokus. Ofriden är blott pröfningar, en läxa för den öfvermodiga frun, en anledning till ödmjuk eftertanke för de andra och — “efter regn har hittills alltid kommit solsken, och så blir det här med!” Strindbergs trollspö rör vid marionetterna och allt förvandlas. Det är alltigenom vacker saga; endast ett moment (en plötsligt återfunnen fader) tycks alltför omotiveradt och bryter därigenom stämningen en smula. Om styckets verksamhet på scenen — naturligtvis endast en intim scen — törs jag ej yttra mig.

I den försonliga stilen går — till ljuf förvåning! — också *Hugo Öbergs* sistutkomna bok, en novellsamling, *Fuchsian*. Stycken med sordin kallar han dem själf. Något särskildt musikaliskt intryck göra de dock icke. Men historierna äro gifvet underhållande och “sordinen” — eller försonligheten — missklär ej. Deras öfvervägande antal beröra äktenskapliga episoder, hvilket onekligen är herr Öbergs genre, och han kan den. Epidemier är en god sådan novell, likaså *Fuchsian*, som gifvit boken sin titel. Öfver hufvud äro de ju icke tungt vägande, dessa sidor, och ett par af styckena äro rena bagateller, så t. ex. är skissen, en skildring af hur man gör en historia, när man är tvungen till det, journalistiskt lustig och ingenting mer — men, med inskränkningar eller reservationer, förblir man alltid herr Öberg tacksam för att han aldrig tråkar ut en. Man skulle blott önska att han såg bort från lusten att taga med allt och anse allt vara lika intressant. Kanske kommer han till det och vi äro beredda att möta med väsentligt ökad sympati.

Men hvem och hvad är *Hildur Palme*? Strängt taget angår det en ju icke, och man önskar uppriktigt att det anginge en ännu mindre, ty olyckan är den, att *Hildur Palme* gifvit ut en bok *Gunnel Wide*. — Man frågar sig vidare och icke utan farhåga: skall nu denna bok göra lycka i land och rike? Finns det många romantiskt omdömeslösa hjärnor, öfverspända fantasier, som skola njuta denna roman i utropstecken, tankstreck och små affekterade utsatser om bemälda *Gunnel*? Jag hoppas allvarsamt icke. Jag vill i *Hildur Palme* se en ungdom, som ännu ingenting anar af hvad hon en dag möjligen skall få att säga oss, och som under tiden, af oron i sitt blod drivits att kompromettera sig med denna produkt, som bottnar ingenstans. Hon skall själf om några år ångra det mer än någon, isynnerhet om det verkligen finnes gry i henne — och det är ju inte omöjligt!

Bland *Fritze's* En-kroneböcker har kommit *Sjösaorna om Late Jim* af *Olof Högberg*, Den stora vredens författare. Jag har sändt boken till recensenten för ungdomsböcker och fått den tillbaka, såsom mera hörande mitt fack till. Nåja, någon ungdomsbok är den knappast heller, därtill äro sagorna alltför orimliga. Våra pojkar begära nog en viss sannolikhet, också där man som mest vädjar till deras fantasi. *Jules Verne* är där en stor förebild; under hans penna blir det mest oväntade trovärdigt, det hålls samman af fasta trådar. I *Sjösaorna* falla styckena isär. Legenderna — förefaller af företalet som om författaren byggt på verkliga legenders grund — följa hvarandra

med en inre godtycklighet, som gör äfventyrens ymnighet alltför svårsmält. Kanske är jag icke rätt person att bedöma *Late Jim*, men mig intresserar han ej mycket. Jag förstår ej hvilka han vänder sig till, till ungdomen eller de vuxna. Kanske helt enkelt till dem, för hvilka skepparhistorier, ju värre dess bättre, äro den kostligaste själaspis. Jag tviflar ej på att de ha sin publik och kunna roa många.

Elis Erlandsson: Lustgården är ett litet dikt-häfte i hvad man börjar vänja sig vid att af-färda som “*Conradsonska skolan*”. Mot mästarens gå de dock ej upp.

MARIKA STJERNSTEDT.

Iduns boklista.

P. A. Norstedt & Söners förlag:

Samlade skrifter af *Jonas Lie*. Svensk upplaga i 66 häften à 40 öre. Häft. 1. (Den framsynte).

Wahlström & Widstrands förlag:

Fuchsian, stycken med sordin af *Hugo Öberg*. — *Gunnel Wide*; af *Hildur Palme*. — För länge sedan; skådespel i 3 akter af *Andrea Butenschön*. — Om den svenska sjukgymnastiken af *Jacob Bolin*. — Långdansen, en historia om älskog af *Gustava Svanström*. —

Hugo Gebers förlag:

Uppfostran till arbete, af dr *Edv. Lehmann*. —

A. B. Ljus:

Regina, Två berättelser af *Vilhelm Nordin*. — *Ghettons* Varubarn; en studie af ett egendomligt folk af *I. Zangwill*. — *Svarta handsken*; lyrisk fantasi i 5 akter af *August Strindberg*. — *Meleager*, drama i 3 akter af *Bernhard Risberg*. — *Spånor*, en diktsamling af *Hjalmar Wallander*. — Svenska skaldar på nittitalet af *Ruben G:son Berg*. — *Norrlands djurvärld* af *Sven Ekman*. — *Intermezzo*, af *Johannes V. Jensen*. —

Åhlén & Åkerlunds förlag:

En ung Vagabond, af *Petrus Norberg*. — *Prärielif*, af *Sigge Strömberg*. — *Lysande elände*, kulturbilder från militärlifvet på 1880-talet af *Pharao*. —

Albert Bonniers förlag:

Karl Skyttes hustru; af *Mathilda Malling*. — *En-kroneböcker: Jäsningsstiden*, af *August Strindberg*. Boken om lillebror och Mina pojkar, af *Gustaf af Geijerstam*.

Diverse förlag:

Die Frauenbewegung von *Ellen Key* (Rütten & Loening, Frankfurt a M.) — *Mörnerska släktboken* 1468—1653, på uppdrag utgifven af *Carl Magnus Stenbock* (Cederquists Grafiska A.-B.). — *Der Turm des Schweigens*; Schauspiel in 3 Aufzügen von *Gustaf Collijn* (Akademischer Verlag, Wien). — *Könsfrågan*, dess hygien och pedagogik af med. dr *Henrik Berg* E. V. *Hellströms* förlag. — *Mr Freyberger från Scotland Yard*, detektivroman af *H. de Vere Stacpoole* (Fr. Skoglunds förl.). — *Nadia Olscheffsky*, roman från det revolutionära Ryssland af greve *R. Orloffsky Kolovin* (F. C. Askerbergs förl.). — *Nidvisor* och *Solsalmer*, af *Ture Nerman* (Nya Samhällets tryckeri Sundsvall). — Ett ödesdigert besök, af *J. H. Twells jr.* — *Strödda dagboksanteckningar* af en omedveten nutids-Eva, af *G. Vere Tyler*. — Ett sällsamt äfventyr, öfvers. från engelskan af *Hilda Löwenhielm* (Kosmos Bibliotek för alla). —

Gwens frågobyrå.

REDAN I SAMBAND med *Gwens* öfvertagande af vår modeafdelning “*Från Rue de la Paix till Strandvägen*” tillkännagäfvit vi, att vi lyckats med vår nya medarbetare träffa en öfverenskommelse, som ytterligare sätter läsekreten i tillfälle att tillgodogöra sig hennes goda omdöme, erfarenhet och stora uppfinningsrikhet i allt, som gäller toalettens område, där hon är vår främsta svenska auktoritet. Dessa *Gwens* egenskaper ha våra läsarinor förfört helt säkert redan själfva konstaterat i de artiklar hon i *Idun* signerat med sitt kända märke. Vi påpeka ännu en gång, hurusom detta privilegium att korrespondera med *Gwen* i kvistiga smakfrågor och praktiska detaljfrågor är en alldeles särskild förmån för *Iduns* läsarinor, helt visst icke minst välkommen i de hem, där husmodern måste se till att få ut det mesta möjliga af den för hemmets försköning och den egna toaletten disponibla summan. Brefven adresseras till *Gwen, Iduns redaktion*, och måste åtföljas af dubbelt svarsporto.

Finast i smak
och
närings-
rikast

Äro

VÄRGÅRDA
(Kungl. Hofleverantör)

Hafregryn & Hafremjöl

PARETER.

— Vårgårda —
Proton-Hafremjöl!

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.
FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 10—16 OKT. 1909.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; chateaubriand med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te med vegabrod. Middag: Kokt piggyvar med holländsk sås och potatis; stekt tjäder med salader; citronkräm med Majas glassbröd.
MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; glödstekt sill med potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Köttkroetter med champinjonsås; rödvinsoppa med skorpar.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; vildpasted (rester från söndag) med brynt potatis och lingon; mjölk; kaffe eller te. Middag: Selleripuré med stekt bröd; kokt torsk med senapsås.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafremjölsvälling; strömmingslåda; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Späckad gödkalfevver med potatis; äppelkompott med vispad grädda.

TORSdag. Frukost: Smörgåsbord; marinerade lammkotletter med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Soppa på brysselkål med prinskorv; äggvårflor med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; pannstekt sill med potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Sjömansbiff à la Juno; saftkräm med mandarin och mjölk.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; köttstufning i snäckor (rester från fredag); ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtpuré med stekt bröd; kokt fläskkorf med potatismos.

RECEPT:

Kokt piggyvar (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. piggyvar, 125 gr. salt, 1/2 citron, 3 lit. vatten.

Till garnering: 1 citron, kruspersilja.
Beredning: Fisken urtages, sköljes väl i flere vatten och torkas med en fiskhandduk. Fenorna afputsas, men bortskäras ej. Den gnides därefter in och utvändigt med 2 msk. af saltet samt citronsaften. En djup skära göres i den mörka sidan af fisken, för att det vita skinet på andra sidan ej skall spricka. Piggyvaren lägges på en fisksil med den hvita sidan upp och nedsättes i det ljumma vattnet, tillsatt med saltet. Den får hastigt koka upp, men därefter endast små-

koka med tätt slutet lock, 20—25 min., eller tills fenorna lossna lätt. Fisken upplufyes genast med silen och spadet får väl afrinna, hvarefter den upplägges med den hvita sidan upp, på ett varmt fiskfat eller på ett aflångt fat på bruten servett. Den garneras med hummerrom pressad genom passersikt, och citronskivfor samt persilja. Piggvar serveras med smält smör, hummersås eller holländsk sås.

Stekt tjäder (f. 6 pers.). 1 tjäder, 1 1/2 hg. späck, 3 msk. smör (60 gr.), 2 tsk. salt.

Sås: Smöret i hvilket fågeln brynts, 2 msk. mjöl, 1 1/2 lit. buljong, 2 dcl. tjock grädda, 1 tsk. socker, 1 tsk. soja. Beredning: Tjäder finnes i handeln från midten af aug.—midten af mars. Då fågeln är frusen, lägges den öfver natten i köket för att tina upp. Den flås därefter, urtages, sköljes väl och torkas samt lägges i mjölk några timmar. Tjäderhonan har det finaste köttet. Den späckas på bröstet och läret, med späcket skuret i fina strimlor och uppsättes. Smöret brynes i en stekgryta, fågeln ilägges och brynes vackert på alla sidor, hvarefter den upptages och saltas. Smöret i hvilket fågeln brynts fräses med mjölet, buljongen och grädden tillsätts och såsen får ett godt uppkok samt afsmakas med socker och soja. Fågeln nedlägges i såsen och får sakta steka omkring 2 tim., under det den ofta öfveröses och spädes med mera buljong om så behöves. Bröstet och lären skäras i tunna skivfor, som åter hoplägges och serveras på skrofvat. Såsen silas och skummas, är den för tjock, tillsättes litet tjock grädda eller buljong och 1 tsk. kallt smör iröres.

Citronkräm (f. 6 pers.). Skal och saft af 1/2 citron, 1 kkp. krosssocker, 1 dcl. franskt vin, 1 1/2 dcl. vatten, 6 äggulor, 2 dcl. tjock grädda.

Beredning: Citronskalet afrives mot sockret och saften pressas ut. Alla ingredienserna, utom grädden, blandas därefter i en kastrull, som sättes öfver liflig eld och krämen får under stark vispning sjuda, men ej koka. Då krämen är tjock aflyttes kastrullen och vispningen fortsättes, tills krämen är kall. Om så önskas tillsättes därefter den till hårdt skum slagna grädden. Krämen hålles upp i geléskål och serveras med bakelser.

Majas glassbröd (f. 18 pers.). 3 dcl. skiradt smör, 6 ägg, 3 dcl. fint strösocker, 3 dcl. hvetemjöl.

Till pannan: 1 1/2 msk. smör (30 gr.).

Till fyllning: Gelé eller sylt. Glasyr: 1 hg. florsiktadt socker, 2 msk. vatten, 1 tsk. citronsaff, 50 gr. sötmandel, 10 gr. pistaciemandel.

Beredning: Smöret får kallna och röres, tills det blir hvitt och pösigt. Äggen och sockret röras i 20 min., hvarefter det röda smöret och mjölet tillsätts. En plattpanna uppvärms långsamt och penslas med skiradt smör, i hvarje rum lägges 1 msk. af smeten, och kakorna gräddas i ordinar ugnsvärme. När de äro kalla, lägges de två och två på hvarandra med sylt eller gelé emellan. De glaseras därefter med en blandning af sockret, vattnet och citronsaften och beströms med den skällade och fint hackade sötmandeln och pistaciemandeln. Bakelserna skäras midt itu så att de bilda halfmanar och serveras till kaffe, vin eller glass.

Vildtpastej (f. 6 pers.). 3/4 kg. öfverblifven, skrapad fågel, 1 1/2 hg. späck, 4 ägg, 30 gr. hvetemjöl, 3

Stor utställning
af
Damhattar!

Dammössor fr. Kr. 3.75
Slöjor alla färger 1.95
Dam-Filthattar Old England 4.50
Damhandske Ninon. 1.95

A.-B. Nordiska Kompaniet,
Stureplan & Regeringsgatan,
STOCKHOLM.

dcl. grädda, salt, hvitpeppar och socker efter smak.

Till formen: 1 1/2 hg. späck.

Beredning: Den skrapade fågeln stötes i stenmortel till en fin massa. Späcket skäres i fina tärningar. Köttet och späcket arbetas väl tillsammans. Äggen vispas med mjölet och grädden och denna blandning tillsättes matskedvis till köttet under det massan arbetas 1/2 tim. Färsen afsmakas med kryddorna och hålles i en med tunnt skurna späckskivfor beklädd form och kokas sakta i vattenbad omkring 2 tim.

Selleripuré (f. 6 pers.). 2 stora selleri, 3/4 lit. vatten, 2 lit. buljong, 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 2 msk. mjöl, hvitpeppar, salt, 1—2 msk. sherry, 1—2 äggulor.

Beredning: Selleriet skalas, sköljes, påsättes i 3/4 lit. vatten och får koka mjukt. Ett selleri fräntages och skäres i tärningar, som serveras i soppan. Det öfriga passeras. Smör och mjöl sammanfräses, purén jämte buljongen påspädes och soppan får koka 10 min. Den afsmakas med kryddorna och sherry. Äggulorna vispas upp i soppskålen och soppan tillsläs under stark vispning. Selleritärningarna ilägges och soppan serveras med frikadeller eller rostadt bröd.

Äppelkompott (f. 6 pers.).

Till sockerlagen: 250 gr. toppsocker, 2 dcl. vatten, 1 1/2 lit. äpplen. Beredning: Af sockret och vattnet kokas en klar lag. Äpplena sköljas

och torkas. De skalas, skäras i små klyffor och kärnhusen urtagas, hvarefter de nedlägges i sockerlagen och få koka mjuka. De upptagas med hälslef och lägges i kompottskålen. Lagen kokas därefter tills den blir simmig och hålles öfver äpplena. Den serveras kall med vispad grädda.

Äggvårflor (f. 6 pers.). 212 gr. smör, 175 gr. mjöl, 4 ägg, 150 gr. socker, skal och saft af 1/2 citron. Till väffeljärnet: 1 msk. smör (20 gr.).

Beredning: Smöret röres tills det blir hvitt och pösigt, då tillsätts mjölet, äggulorna, sockret och det fint rifna skalek samt saften af citronen. Massan vispas 1/2 tim. och därefter nedröres sakta de till hårdt skum slagna äggvittorna.

Järnet smörjes endast till de första väffelorna. De klippas och upplägges på flat skal samt serveras med sylt eller kompott.

Sjömansbiff à la Juno (f. 6 pers.). 1,3 kg. benfritt innanlår eller bifffött, 3 tsk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar, 4 msk. smör (80 gr.), 2 msk. fint hackad portugisisk lök, 2 hg. kokt, rött skinka, 1 1/2 liter rå potatis, 8 dcl. efterbuljong, 2 dcl. hvitt franskt vin eller pilsener.

Till pannan: 1/2 msk. smör (10 gr.). Beredning: Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, skäres

i omkring 2 cm. tjocka skivfor hvilka bultas lätt på båda sidor och beströms med peppar och salt. En tackjärns-panna upphettas långsamt, smöret brynes däri, bifffarna ilägges och stekas 1 min. på hvarje sida. De upplägges och pannan urvispas med den heta buljongen och såsen tillvaratages. Löken skalas och hackas fint. Skinkan skäres i skivfor. Potatisen skalas och skäres i 1/2 cm. tjocka skivfor. En kopparpanna med tätt slutande lock smörjes med kallt smör, däri lägges ett hvarv biffar och lök, därpå ett hvarv skinka och potatis, så lägges allt hvarfv, öfversta hvarfvat bör vara potatis. Biffsåsen påhålles och bör stå upp till öfversta hvarfvat. Anrättningen får sakta koka 2 tim. hvarefter vinet tillsättes och kokningen fortsättes 1/2 tim. Biffen serveras direkt ur pannan.

Saftkräm med mandarin (f. 6 pers.). 75 gr. mandarin, 4 kkp. vatten, 3 kkp. söt saft, skal och saft af 1/2 citron.

Beredning: Mandaminet utröres med 1 kkp. af vattnet. Resten af vattnet kokas upp med saften och citronen. Mandaminet tillsättes och krämen får koka under rörning i 5 min. Den upphålles i geléskål, får kallna och serveras med vispad grädda eller mjölk.

LEDIGA PLATSER

EN husjungfru, fullt kunnig i sina sysslor, ordentlig och villig, får plats 1 nov. i 3 personers hushåll på landet. Betyg och löneanspråk insändes till Fru Hanna Bruswitz, Sjötorp, Göta Kanal.

EN enkel, anspråkslös och barnkär flicka af god familj från mellersta eller södra Sverige önskas som husmoders hjälp och för skötandet af två små flickor. Svar med foto. och rek. till »S. L. A.», Karlskrona p. r.

BARNKÄR, ordentlig, bättre flicka, kunnig i sömnad, får plats 1 nov. Lön 10 kr. i mån. Svar med foto. o. rek. Kaptenskan Key-Aberg, Tranås.

BILDAD, huslig flicka, ej för ung, uppfostrad i godt och allvarligt hem på landet, erhåller den 1 nov. plats som biträde till husmoder i större, finare hem invid Sthlm, där stora fordringar på ansvarskänsla och pliktuppfyllelse komma att ställas på henne, men där hon äfven å andra sidan kan påräkna ett verkligt godt och vänligt hem; hon skall vara barnkär och bestämd, så att hon kan hafva uppsikt öfver 2 barn om resp. 9 och 3 års ålder, för hvilken senare dock t. v. finnes särskild sköterska; hon skall dessutom äga kunskaper i matlagning, sömnad och öfriga ett hushåll rörande göromål, jämte vana och förmåga att handleda och tillse tjänare, så att hon äfven beträffande hushållsgöromålen kan blifva ett verkligt stöd för husmodern. Begynnelseaflöning 20 kronor pr månad, som i mån af duglighet höjes. Svar med fullständiga upplysningar och foto, hvilket återsändes, till »Godt husmoderstöd» under adr. S. Gumælii annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

FLICKA af god familj får plats att med husmoderns hjälp sköta 3 barn i ålder af 4 1/2—2 1/2 år samt 14 månader. Svar med foto. och lönepretentioner sändas till »Disponent», Västerås, p. r.

EN flicka, kunnig i sömnad och som kan läsa läxor med och lämna undervisning i musik åt 9-årig flicka, erhåller plats. Anmälan hos fru Anna Frumme-rin, Engelholm.

I GODT hem i Södermanland vid station, får bildad hushållsfru plats. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsgatan 3 B, Sthlm.

BILDAD hushållskunnig flicka får plats som familjemedl. i trefligt hem. Norra Inack-Byrån, Malmskillnadsg. 27, Sthlm.

PLATS finnes för en fröken boende i Göteborg, villig att hvarje eftermiddag läsa med och underhålla en 8-årig flicka i en bättre familj. Musikalisk och engelsktalande, äger företräde. Svar till »At Homes, Nordiska Annonsbyrån, Göteborg.

EN bättre flicka, van vid barn samt kunnig i sömnad erhåller plats nu genast. Bet. o. ref. till Fru Sigrid Bratt, Sjögerås Säteri, Seffle.

BILDAD flicka (helst äldre), ordningsfull, omtänksam, pliktrogen och barnkär önskas som barnfröken. Svar med rekommendationer till »Ansvarsfull plats», Halmstad, p. r.

EN enkel och anspråkslös flicka erhåller bra plats i familj som husmoders hjälp vid såväl ett barns skötsel som hushållsgöromål. Jungfrun finnes. Svar jämte fotografi och löneanspråk till »Familjemedlem» under adr. S. Gumælii annonsbyrå, Sthlm, f. v. b.

EN enkel och anspråkslös flicka som vill deltaga i alla i ett hem förekommande göromål får plats på landet. Svar till Box 16, Bollebygd.

SKICKLIG hushållerska får plats på herregård. Litet hushåll. Svar till »Södermanland», Idunns exp.

SNALL och ordentlig husa, villig att något hjälpa till med större barn får plats 24 okt. i god familj. Svar jämte betyg och fotografi till »Birka», Täng, Jämtland.

FÖR betalande landtbrukslev finnes plats den 1 instundande november vid Gustafsviks Säteri pr Kristinehamn. Referent: Grosshandlare Lars Brink, Achebergsgatan 3, Göteborg och Direktör C. Fredberg, Narvavägen 7, Stockholm.

STARKA **PÄRHVITA**
FRISKA **TÄNDER**

STOMATOL
TAND-CRÈME.

Plats finnes

i 6 pers. hushåll för bättre, snäll och villig flicka att biträda husmoder med hemmets skötande. Diskapparater, korkmattor. Svar med lönepret. till Stensborg 11, Eskilstuna.

VARU-MÄRKE

Konfektions-Aktiebolaget
J. A. Wettergren & Co
GÖTEBORG

NORDENS STÖRSTA FABRIK FÖR TILLVERKNING EN GROS AF
Damkappor & Kostymer